

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Nuis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Janssen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
SERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich beleeft aan als oudste inrichting op dit gebied voor de levering van correct schrijf- en copieerwerk.
Strengste discretie verzekerd. **S**

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige practijk kunnen wij U het beste leveren, in de meest kostbare, maar ook in de eenvoudigste uitvoering. Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinnens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen

Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op iedere aanvraag franco.

Specialiteit: Tafel-, Bed- en Huishoudlinnens
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

P. J. VEELO & Z^{NEN}
DEN HAAG
Lange Houtstraat 15^B :: Tel. H. 6655

„WONING”
INRICHTING

Behangerij Stoffeerderij

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U

zichtig en getuigt van gemis aan besef, dat men door toetreding bijdraagt tot den bloei eener vereniging, welke voor het heden en de toekomst de belangen dient van het Nederlandsche volk, de Indische volken en daardoor die van de menschheid. Wordt dus lid. — Nu!

Juiste proporties.

Er komen berichten uit Deli, het Goudland, dat ter Oostkust van Sumatra een paar honderd Europeesche geëmployeerden uit de rubbercultuur als werkeloozen rondloopen. De dagbladen hier te lande brachten dezer dagen de tijding, dat te Batavia werd opgericht een vereniging „Armenzorg” voor Europeanen, in de Indische bladen leest men berichten over arrestatie van Europeesche belaaers..... De malaise in Indië is zeer groot. „Armenzorg” voor Europeanen in het land, waarheen men vroeger trok om, na luttel jaren, zich als vermogend man in het moederland te vestigen! De tijden zijn wel zéér veranderd. Maar de heerschen- de opvattingen ten aanzien van Indië en van de rol van het kapitaal in onze overzeesche gewesten ondergingen naar verhouding geen noemenswaardige wijziging. Nog altijd bestaat bij de groote massa de meening, dat men naar Indië moet gaan om er rijk te worden en dat men er zóóveel ontheert, dat het zaak is er zoo kort mogelijk te verblijven. Intusschen wordt het aantal „blijvers” in Indië voortdurend grooter, en koel-gelegen plaatsen als Garoet, Soekaboemi, Bandoeng, Lawang, Malang, kunnen zich snel uilbreiden, doordien een groot aantal gepensionneerden aan het wonen daar de voorkeur geven boven een verblijf in het moederland. En waarom niet? Indië is geen arm land. Het leven biedt er evenveel comfort als hier. De rust is er reiner en intensiever dan in de landelijkste dorpen van het woelige Westen. Het geestelijke leven bloeit er op zuiverder bodem dan de boom der Westersche cultuur op den hopeloos ongewroeten grond van Europa. De opvatting zal zich moeten wijzigen, dat Indië een onherbergzaam en, geestelijk, achterlijk land is. De kennis omtrent het leven in de tropen hier te lande is nog altijd ontstellend gering. Wij wisten al lang, dat voor onzen Archipel geringe belang-

Feuilleton.

Indië

in den spiegel van den Oceaan.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

XIV.

„Ou si ces fantômes moroses
Vont tout à l'heure prendre corps
Et se mêler au choeur des choses
Dans les harmonieux décors.

Paul Verlaine.
Prologue. Choix des Poésies.

De maan is aan de kim gerezen en een nieuw verschijnsel, 'n mysterie, heeft zich aangekondigd. Schoon zal het zijn, doch vreemd te moede zal het hem worden, die voortschrijdt op den verlaten landweg, over welken de ironie van haren lach strijkt. Hij waant zich verlaten, deze eenzame, doch hij is het niet. Want plots ziet hij zich omgeven van een andere wereld en sombere gestalten omringen hem. De Maan heeft de poorten van het Schimmenrijk geopend en zij allen, Schimmen, hebben gehoorzaam en zwijgend hun wachtposten voor de Nacht betrokken. Een hunner is toegevoegd tot leidman; hij gaat ze voor, gelijk het loodsvischje den wal-

stelling in ons land bestond, maar toch dachten wij opvattingen, welke wij dezer dagen konden constateeren, onbestaanbaar. De afgelopen maanden hadden de besturen van eenige Volksuniversiteiten ons uitgenoodigd voordrachten over Indië te houden. Op zichzelf was het een verheugend verschijnsel, dat de besturen van deze instellingen op de gedachte gekomen waren, cursussen over Indië te organiseeren. Er zijn Volksuniversiteiten in ons land, op wier programma Indië gewoonweg niet voorkomt. Het instituut „Volksuniversiteit” leent zich bij uitstek gunstig voor een nauwer contact met de breede massa van ons volk, waaronder zich „de intellectueele middenstand” bevindt en waaruit zoovele krachten kunnen worden gerecruteerd, die de ontwikkeling in onze koloniën behoeft. Tot de bezoekers van de Volksuniversiteit behooren veelal ambitieuze jongemenschen, die energiek en met lust hun kennis willen uilbreiden, waarvoor de lagere en middelbare school de basis heeft gelegd. Het aantal cursisten voor onze Indische voordrachten was bemoedigend groot; maar pijnlijk gering bleek hun kennis omtrent Indische zaken. Een gedeelte van de cursusavonden was gereserveerd voor het stellen van vragen en wij hebben een lijstje aangelegd van de vragen ten aanzien van Indië door de bezoekers der volksuniversiteit ons gesteld. Wij willen ze hier niet herhalen, laat het voldoende zijn te verklaren, dat uit de gestelde vragen bleek, dat ons mooie, rijke Insulinde in de voorstelling van deze menschen, niet een, maar dan ook inderdaad niet één aantrekkelijkheid bezat, waardoor zij bekoord zouden kunnen worden daar hun toekomst te zoeken. Intusschen worden in de bladen, welke deze groepen van Nederlandsche burgers lezen, zwaarwichtige hoofdartikelen over Indië geplaatst. Voorloopig is dat overbodig; van het land en het leven weet men nog de gewoontste dingen niet. Zoolang trouwens, zooals dezer dagen bleek, mannen als Stokvis en Troelstra het volslagen oneens zijn over de naaste toekomst van tropisch Nederland, mag men veilig aannemen, dat de groote massa van het volk nog niet het geringste profijt kan trekken van de meestal politieke artikelen, door onze groote bladen aan Indië gewijd. Zij werken eerder misleidend. Populair geschreven bijdragen over land en volk zijn voorloopig het „eenig noodige” wat het Nederlandsche pu-

visch. Het ondoordringelijke van zijn wezen, dat zoo in ééne slag uit het rij der Onsterfelijkheid is neergedaald, wekt wel eenigen huiver op in de eenzaamheid van het verzilverde landschap, dat als een droombeeld zich aan hun blik ontplooit; doch spoedig zijt ge aan hem gewend en volgt ge hem op het voetspoor, dat hij U aanwijst, op bevel van zijn hooge lastgeefster, sprakeloos en plichtsgetrouw. Voor hem rolt de weg af, als een breed, zilveren lint, waarlangs aan beide zijden een breede, ajouren, zwarte rand gewreven. Dit is de zware slagschaduw van de boomen, die het pad omzoomen, door welker kruinen het matte licht, in grillig spel, vreemde figuren plekt, die aan kant doen denken. Het is alles ragfijn en kunstig en de waarde er van stijgt bij de wetenschap, dat dit gewrocht de vrucht is van een enkele seconde arbeids van de groot-meesteresse, op het oogenblik, dat haar verschijning zich voltrok. Den anderen duur van haar verblijf, zal zij in-productief zijn, doch zich slechts bepalen tot het instandhouden van wat zij te voorschijnt tooverde met ééne slag, in het gebied, waarover zij macht heeft verkregen. Haar spel is mysterieus en grillig en in vormenrijkdom is zij even on-uitputtelijk als haar groote Schepper. Zij doet de teekens huiveren op hun tocht, die steeds nieuwe perspectieven opent. Aan den schildwacht, achter iederen boom zijt ge reeds gewend. Aan de somberheid van zijn onbewogen rust hebt ge U reeds aangepast; doch het schimmenrijk is zoo onbegrensd en biedt immer nieuwe visie op dit vreemde leven, uit doode on-stof ge-

PIANOHANDEL
P. MOSTERT
Reinkenstraat 16 DEN HAAG
Vakkundig Stemmen en Repareeren
Gereedmaken voor de Tropen

N. LOEB - DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111
KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden
Opgericht 1838
te 's-HERTOGENBOSCH
 DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.
 MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.
 DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

blijk, dat over Indië lezen wil, behoeft. De verhoudingen zijn in dit opzicht al zeer buitensporig en even ongezond als die, welke op het oogenblik in ons verpolitiekt Indië de ontwikkeling van de inlandsche maatschappij beheerschen. De inlander, die in de allereerste plaats tot een economisch sterk individu moet worden ontwikkeld, zal het inlandsche volk eenmaal zelfstandig kunnen zijn, behoeft politiek vooralsnog in de allerlaatste plaats. Intuschen ziet men gebeuren, dat de jonge generatie met den politieke paplepel wordt grootgebracht. Dat zijn géén juiste proporties.....

Wanneer aan een school in de eerste klasse een vreemde taal wordt onderwezen en de leerlingen maken gebruik van 't eerste leerboekje met de simpelste verhaaltjes, dan kan men nog niet zeggen, dat men daar ver is in die vreemde taal. Hoe noemt men nu, vragen wij, den onderwijzer, die aan deze klasse, die nauwelijks het A.B.C. van de nieuwe taal heeft aangeleerd, het derde deel van de grammair gaat uitleggen, met al de moeijeligheden van tijden en onregelmatige werkwoorden? Zoo iemand noemt men, zal het antwoord zijn, een dwaas, een ondeskundige, een hoogvlieger desnoods, die niets begrijpt van de noodzaak eener geleidelijke ontwikkeling. Maar hovendien is de man, en dat is 't ergste, een gevaar voor het kind en voor het onderwijs.

Die wanverhouding van leesboek en grammair, van practijk en theorie, vindt men terug in de wijze, waarop onze koloniën den laatsten tijd worden geregeerd. Het is het leesboek-en-grammair-drama van onze koloniale bestuurders en koloniale politieke partijen. De numerieke wanverhouding is nu nog buiten bespreking gelaten.

De intellectueelen, die veelal in een onrijpen wijsheidswaan den toon aangeven, zijn in aantal zóó gering, in verhouding tot de miljoenenmassa, die door hun geest en energie den weg der ontwikkeling moet worden opgeleid, dat hun harde stem, voor wie de verhouding juist weet te waardeeren, eer een komischen indruk maakt.

De Inlanders als miljoenen-volk, dat geleid en ontwikkeld moet worden, verkeeren daardoor in een beklagenswaardigen toestand. Het hoogst noodige, dat ze kennen moeten om een eersten behoorlijken stap in de goede richting te doen, wordt hun niet geleerd. Een groot deel moet nog leeren wer-

ken; een ander groot deel moet nog leeren leven. Hij moet nog leeren, hoe zijn lichaam rein te houden, hij moet nog leeren zijn huis te bewonen, hij moet zich ook het A.B.C. van het economische leven nog eigen maken. Voorloopig is dat voldoende. Wij moeten hem daarbij met alle kracht helpen.

Indië telt, laten wij zeggen, momenteel een drie honderd mannen met voornaam intellect en waardig gebaar, die, wat men noemt, van de tribune spreken. Zij hebben hun deftige organen, hun studiekringen en hun debatingelubs. Hun geestelijke inspanning is niet gering en de productie aan intellectueelen arbeid is buitengemeen omvangrijk. Deze heeren van de publieke tribune zijn hier niet overbodig. Integendeel. Maar zij vergissen zich en maken zich belachelijk, wanneer zij meenen, dat het heil van Indië en zijn volk alleen van hen en hun... „programs” en „urgentieprograms” afhankelijk is. Want achter die tribune staan geen honderden, geen duizenden, die begrijpen, maar miljoenen, die niets verstaan. Die zwoegen hulpeloos nog over het A.B.C. van het leesboek, eerste stukje en uit de hooggeleerde grammair zegt geen enkel woord hun iets.

De proporties zijn komisch-tragisch. De toekomst van Indië hangt geheel af van het juiste besef der goede proporties van wat de massa noodig heeft en de groep van intellectueelen geven kan.

Van die verhouding heeft men momenteel weinig idee, vandaar de zonderlinge uitspattingen op politiek en evolutionair gebied. Wel is men sterk in de kunst van groepeeren en formuleeren van ideeën en stellingen van gewichtige voornaamheid. Maar voorloopig, tien, twintig, wellicht nog vijftig jaar, heeft het volk van onze tropische landen niet het opgeblazen, sierlijke woord nodig, maar wel de meest eenvoudige, *practische* daad van hen, die nu al hun energie verspillen aan 't „ingezonden stuk” en de verzorgde redevoering, al of niet met debat. Dan eerst zal Indië een zelfstandig economisch-sterk land kunnen worden, bewoond door een volk, dat zichzelf respecteert en aldus een goed figuur kan maken in de rij der onafhankelijke naties.

J. KONING.

heeft recht van bestaan, wijl zij kleur en teekening schenkt aan de plaats, waar zij genesteld is. Welken aanblik zou het maan-verlichte landschap opleveren, zonder haar; hoe troosteloos zou dit zijn bij afwezigheid van dit tot huivering stemmende gezelschap?

De verlatenheid van de streek, over welke het maanlicht gaat, zou, thans nog te omvatten, dan tot niet meer peilbare hoogte stijgen. De nachtdag zou er een wreed spel van licht-despotisme spelen, waarin de kleur van het zilver elke kiem van teederheid moet doden, die juist door de schaduw — en door haar alleen — tot leven wordt gewekt. De contouren der dingen zouden tot gruwzame foltering voor het oog worden en door hun scherpte de ziel tot bloedens toe verwonden..... de ziel die steeds het schoone zoekt en voor ver-teedering zoo ontvankelijk is. En de weggestorven kleur der schaduw zou een landschap achterlaten, dat al wat ademt, met afgrijzen zou vervullen, wijl alles daar aan een wereld, waar slechts phantomen zich terugtrekken, zou doen herinneren.

Maar — gelukkig — zoo is de manenacht niet. Met zijn schakeering van fluweelen schaduw-leven stemt hij integendeel tot teederheid. En de mensch, die gaarne het mysterie doorgrondt, voelt zich tot dit licht-schuwe leven aangetrokken, ten einde er aan de grenzen van dat droomlichte veld, te vorsch en naar het on-naspeurlijke, dat zijn ziel boeit; immer en altijd weer.....

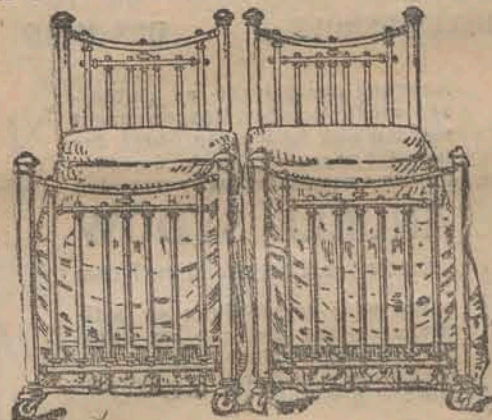
(Wordt vervolgd.)

Firma AUG. SAVELKOUL.
 Heerenkleeding naar Maat
Indische Uitrustingen
 BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
 AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.
 Vraagt geïllustreerden Catalogus

Dans-Instituut

B. STERNFELD
 Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze te Genève
 Koningin Emmakade 133 Tel. M. 3348
 'S-GRAVENHAGE
 Onderwijs in
Modern Dansen
 alsmede in
Klassiek, Plastiek en Rhythmische Gymnastiek.

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.
 TELEFOON H. 2120 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—6 uur.

Adverteeren doet verkoopen.

Uitsluitend eerste klasse MUZIEKINSTRUMENTEN
 SNAREN, enz.
 Inruilen en Repareeren
LANSBERG's Muziekhandel
 Schoolstraat 23 - DEN HAAG - Tel. H. 7324

Het beste Engelse Rijwiel **de Rutge-Whitworth**
 Het beste Hollandse Rijwiel **de Hima**
 Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & Co.
 Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
 Telefoon H. 7356 134 Telefoon H. 8742

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16-22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %o gewaarborgd.

HESSSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel

Nuis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE

N. DE PARMONTIER

BEZUIDENHOUT II DEN HAAG

Aanvang der privat- en clublessen medio October. Desgewenscht worden ook lessen ten huize der families gegeven. Aan onze academie is voor dit seizoen verbonden

ANGÈLE SYDOW

Leerares v. h. Conservatorium R'dam

onder wier persoonlijke en artistieke leiding Privat- en Clublessen in Rhythmische Gymnastiek Klassieke en Karakter Dansen worden gegeven.

Spreekuren dagelijks BEZUIDENHOUT II van 11-1, van 2-4 en van 6 1/2-7 1/2 uur. Prospectus op aanvraag.

De leukste **DANSVONDJES** organiceert men met een „His MASTER'S VOICE“ **GRAMOPHONE**. Enorme keuze platen bij: **WILLEM SPRENGER**. Agent der Gramophone Company Ltd. **PASSAGE 46. Tel. 3778. DEN HAAG**

Uit de Oude Doos.

(Vervolg).

'n Enkele advertentie in de *Bat. Kol. Courant* betreft het onderwijs.

Nu eens maakt een meester, of liever een onderwijzer (want met het eerste werd destijds meer een chirurgijn bedoeld) bekend, dat hij, bij voldoende deelneming, een vliegende cursus in het Nederduitsch zal openen; voor zooveel kinderen uit het Portugeesche kwartier gewis niet overbodig. Dan weer is 't een schoolmonarch, die zijn huis openstelt voor kostkinderen tot civielen prijs; ofschoon dan niet zóó civiel als in 't vaderland, waar een kind voor f 200 's jaars *lumpsum* werd gevoed en gehuisvest; daarbij „bewasschen, bestopt ende benaayt.“ Zoo'n bekendmaking luidde b.v.:

Ouders of voogden, genegen zijnde hunne kinderen of pupillen in den kost te besteden, tot onderwijs in het spellen, lezen, schrijven, rekenen en de Hollandsche taal, kunnen zich vervoegen bij Hendrik Baatenburg, Burger Schoolhouder, wonende op de Voorrij buiten de Rotterdamsche Poort.

't Meest nog werden aangekondigd verkooping van huizen, erven en inboedels. Al waren de verkeersmiddelen tusschen kolonie en moederland zooveel schaarser en zooveel langzamer dan tegenwoordig, de indische samenleving lag daarom niet minder op stootgaren. De meeste gouvernementverkoopingen en die van huizen en erven vonden plaats in het Heerenlogement op Jakatra. („Zoo oud als de weg van Kraalingen“, zei men in Nederland, „zoo oud als de weg van Jakatra“ in Indië.) De venduties van 't gouvernement betroffen vaak eigendommen buiten Batavia; zooals waar bekend werd gemaakt, dat de kraalsteenen muren van het fort *Speelwijk* te Bantam ten overstaan van den directeur der genie openlijk voor afbraak zouden worden verkocht „onder beding, dat alle daarvan komende metselsteenen, ijzerwerk en lood aan den Lande zullen moeten worden uitgekeerd.“

En wat aan den kooper? zou men geneigd zijn te vragen.

Een ander maal las men eene advertentie over een Chinees, die zich uit de voeten had gemaakt „met teruglating van een huis en erf (alsof hij die ook had kunnen meenemen!) welk perceel verbonden was voor een schuld van duizend rijksdaalders zilver bij de erfgenamen van een opperchirurgijn en hospitalier, wordende die Chinees „geciteerd en aangemaand om zich binnen den tijd van zes weken te stellen ter rolle van den Raad van Justitie, op pene van verstek en parate executie.“ Vermoedelijk miste deze oproeping hare uitwerking, want Chineezzen, die Hollandsche couranten lazen, waren schaarsch. Bij den verkoop van huizen was de gewone clausule: „Die daarin gading mogten hebben, komen ten tijde, plaatse en ure voorschreven, en doen in het koopen hun profijt.“ Werd er een heerenhuis te koop geboden, de voordeelen daarvan werden in het licht gesteld door de omschrijving, dat het o.a. „schuiframen“ bezat. Heel iets anders derhalve dan de luiken en de met ijzergaas bespannen vensterruimten van eene gewone burgerwoning. Zelfs de vensters van het nieuwe komediegebouw, dat eerst onder het bestuur van den Gouv.-Generaal baron v. d. Capellen verrees, hadden in plaats van ruiten zulk muskietengaas. Toen een van diens voorgangers, Jeremias van Riemsdijk, zijn zoon in Holland eene beschrijving zond van zijn huis op de Tijgersgracht, vermeldde hij daarbij ook, dat dit perceel bezat „een vloer van witte en swarte marmere steenen en Engelse schuyf-raamen.“

In zoo'n advertentie werd voorts nog gewag gemaakt van een groote kombuis (keuken), van een kolfbaan met toebehooren en een „speelhuys met jalousiën.“ 't Was alles naar den vaderlandschen frant, zoowel die vloer van witte en swarte marmertegels als die kolfbaan en het speelhuys. Onder het laatste verstond men een gesloten koepel of tuinhuis, gelijk vermogende burgers in Nederland dat

op hunne buitenplaatsen, of in de tuinen achter hunne „gragtpaleizen“ hadden, en waar het verkeerbord gemeenlijk z'n vaste plaats had. De Nederlanders in de koloniën brachten dit gebruik in hunne bouwkunst over; de landvoogden Valckenier en van Riemsdijk lieten zoo'n gebouwtje op hunne buitenplaatsen oprichten, en ook de vermaarde Compagniestuin achter het fort in de Kaapkolonie bezat zulk een „speelhuys.“ Dat er in zoo'n indisch heerenhuis slavenvertrekken waren, in de bijgebouwen op het erf, behoeft in de advertentie nauwelijks vermeld te worden; ze waren even onmisbaar als thans de bedienden-kamers. Het zou toch nog een halve eeuw duren, voordat de slavernij in Indië werd afgeschaft, en de handel in menschen was toen nog een bloeiende trafiek. Ze werden bij scheepsladingen aangevoerd gelijk thans de prauwpaarden, en hadden, ter vervanging van de nummerplaatjes bij deze, een hand met een stempel om den arm. Bij verkooping in particuliere huizen maakten de slaven en slavinnen deel uit van den inventaris. De aankondiging van deze levende waar geschiedde in één adem met die van huisraad en vee: b.v.:

Op Maandag den 28sten van Bloeiemaand zal door vendumeesteren verkooping worden gehouden in het huis bewoond door de wed. Barbier, tusschen de gewezene posten Rijs- en Noordwijk, van huismeubelen, goud en zilver, mooye geslepen glaswerken, wagens, paarden, slaven en slavinnen, eenige hertebeesten en schapen.

't Was als eene bijzonderheid aan te merken, dat men de gewone namen der maanden destijds vervangen had door die van Louwmaand, Sprockelmaand, Lentemaand, enz., en derhalve in zoo'n advertentie ook 28 van Bloeiemaand schreef in plaats van 28 Mei. Dit geschiedde echter in nevolging van het toenmalige gebruik in Nederland, onder het bewind van koning Lodewijk Napoleon, en het officieele besluit daarover was in 1809 door Daendels uitgevaardigd.

Ten einde in de advertentie aan het woord „slaaf“ een christelijk kleurtje te geven, noemde men ze in geschrifte dikwijls „lijfeigenen“, hetgeen ook de officieele term was. Er werden naamlijsten van hen gedrukt, waarbij het eiland van herkomst veelal hun geslachtsnaam bepaalde, terwijl hun doopnaam — indien daarvan bij heidenen sprake had kunnen zijn — afhing van de luim des meesters. Insteeds van hun Balischen of Makassaarschen barbarennaam, gaf men hun vaak een Hollandsche, en ten volle was op hen van toepassing de geijkte omschrijving van een verloren hond: „luisterende naar den naam van.....“ Op de huisvenduties werden de slaven volgens die gedrukte lijst verkocht, en voor menschen, welke zich moesten inrichten, was 't hier een goede markt. Men had alsdan volk, waar voor 't minst de eerste schaaft over heen was geweest; geen ongeschoolde sujetten, welke men, gelijk op het affiche eener menagerie, had kunnen omschrijven met „direct uit de wildernis aangevoerd.“ Halfbeschaafd waren ze toch nog beter dan de nieuwelingen, ergens van de Kei- of Tenimber-eilanden aangevoerd. Tevens was er eenige keuze, want het getal slaven beliep in een gewoon huishouden allicht een twintigtal; bij vermogende burgers veel meer. Het huishouden van den Batavia'schen stadsgeneesheer dr. Paulus Valckenier telde 27 slaven; dat van den predikant Valentijn, hoewel geenszins grootscheeps opgezet, 20, dat van Cornelia de Bevere, eene dochter van den raad van Indië van dien naam, ongeveer 60. Gouverneurs-generaal hadden er 2 à 300, waarbij echter het werkvolk op hunne landerijen gerekend was. Er was rijst genoeg in de Oost voor al die „eeters“. Misschien, dat in Daendels' tijd deze cijfers reeds iets gekrompen waren, doch zeker hield men toen meer slaven dan thans bedienden. Hollandsche huismoeders, gewoon om met behulp van een dagmeisje en een paar maal 's weeks een schoonmaakster zelve het huis te beredderen, moesten van zooveel dienstbaren wel een gat in de lucht slaan; en Cornelia de Bevere achtte zich dan ook gehouden om aan hare tante

Het soliedste en goedkoopste adres

VOOR Gepantserde Hut- en Mailkoffers

is bij

J. JACOBS, Weimarstr. 213, DEN HAAG
Reisartikelen en Lederwaren

WISBRUN & LIFFMANN

Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

te Dordrecht tekst en uitleg te geven van de diverse emplooen, waarvoor zij hare 60 slaven en slavinnen gebruikte.

Eenzoo verhaalt dominee Valentijn over de „lijfeigenen” in zijn tijd.

„Ider Man en Vrouw in een fatsoenelyk huisgezin moet een slaaf hebben, die hem een sonnescherm boven 't hoofd draagt, te weten zo hy een Onderkoopman is, want die mogen een sonnescherm boven zig doen dragen, dat geenen Assistent vry staat. Ider Man, die Tabak rookt, moet nog een jongen hebben met zijn pijpendoos, waar hij ook gaat. Ook heeft de Juffrouw nog gemeenelyk een meid, die haar met een Pinangbusje (voor 't siri kauwen) volgt. Dit zijn reeds 4 slaven. Ider dogter moet een jongen met een sonnescherm, en een meid, die op haar past agter zig hebben. Zijn er drie dogters, dat zijn zes, en dus te samen al 10 slaven. Voor de Combuys moet een Kok en zijn maat wesen. Twee jongens heeft men voor het wasschen van linnen van nooden, een meid voor 't naejen, en een voor 't stryken van het waschgoed; dit maakt al 16 slaven. Nu heeft men een kleermaker en een schoenmaker zeer noodig, ook ten minsten een of twee jongens om brandhout in 't bosch te kappen, en vooral kan men niet ontbeeren eene *May di Casa* of huismoeder, dat is zodanig een slavine, op welke men wegens lang beproefde trouw 't huishouden, goud en silver desnoods, vertrouwen en sig op verlaten durft.”

Valentijn spreekt hier niet eens van paarden en wagens en hunne oppassers, noch van een waterdrager, een tuinjongen en een dispensier of botte-lier (toekang spèn) zoodat zijn cijfer van twintig dienstbaren in andere huishoudens aanmerkelijk overschreden zal zijn geworden. Het zijne koste hem jaarlijks meer dan 2000 rijksdaalders, „hoe- wel ik geen man was, die eenige onnodige onkosten gewoon was te maken.”

(Wordt vervolgd.)

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Geweigerde Waarborg.

De *Loc.* van 14 Oct. interrumpeert: De Volksraad heeft zich bij de behandeling van het voorstel tot grondwetsherziening vereenigd met een amendement-Bergmeijer, om aan art. 62 toe te voegen een lid, hetwelk bepaalt, dat ontwerpen van wet, Ned.-Indië betreffende, niet in stemming worden gebracht, alvorens het vertegenwoordigend lichaam aldaar in de gelegenheid is gesteld de Staten-Generaal te dienen van raad. Zonder hoofdelijke stemming ging dit er door, als immers een logisch uitvloeisel van het ook in Nederland beleden ginsel, dat aan Indië in eigen zaak meer medezeggenschap dient te worden gewaarborgd. Het amendement is echter in het Ministerie van Koloniën gesrand:

„De Regeering meent deze bepaling niet te kunnen overnemen. Hoewel zeer zeker niet zal worden nagelaten om, indien de omstandigheden het toelaten — en dit zal nagenoeg altijd het geval zijn — den Volksraad over zoodanige wetsontwerpen te hooren, gelijk ook nu reeds geschiedde (men denke bijv. aan het aanhangig onderwerp tot wijziging van het reglement op het beleid der Regeering van Ned.-Indië), komt het der Regeering niet gewenscht voor een verplichting daartoe in de grondwet vast te leggen, en zulks te minder, omdat toch in elk geval dan de mogelijkheid zou moeten worden geopend om van het voorschrift af te wijken.”

Aldus het afwerend betoog in de M. v. A., gericht tot Kamerleden, die hun bevreemding over de weigering van dezen natuurlijken waarborg hadden geuit. Een betoog, dat alvast niet sluit op recente praktijk. Want het wetsontwerp inzake de Djambi-concessies is langs en over den Volksraad heen bij de Kamers gekomen, zonder dat de minister aannemelijk wist te maken, dat „de omstandigheden” raadpleging van den Volksraad niet hadden toegelaten. Een jarenlang sleepend gehouden zaak

werd hier toch zonder zichtbaren grond opeens als ijlgelval aangediend. Juist deze krasse negatie van den Volksraad, onder onbewezen voorgeven van tijdsgebrek, is een bewijs te meer, dat de meerdere medezeggenschap, in de herziene constitutie aan Indië toe te kennen, een toevoeging tot art. 62, als door Bergmeijer en heel den Volksraad gewild, noodwendig vergt.

Een imperatief voorschrift, niet slechts een facultatief gebruik, zooals de minister wenscht, dient hier te gelden. En dan krijgt de minister gerust zijn zin, dat de mogelijkheid tot afwijking wordt opengehouden. Mits dan maar vast sta beschreven, dat die afwijking slechts is toegelaten bij bepaaldelijk bewezen noodzaak. Niet meer de enkele verzekering van den minister zal dan voldoende zijn om den Volksraad voorbij te gaan, maar die verzekering zal met overtuigende redenen dienen te zijn omkleed.

Men moet overigens bewondering koesteren voor de elegante achteloosheid, waarmede de M. v. T. hier een zaak behandelt, die voor Indië een levenszaak kan zijn.

De rijkdom van Borneo.

Het is eigenaardig, zegt de *Java-Bode*, dat Borneo nog bij zooveel menschen in discredit staat, hoewel het een van de rijkste eilanden van Indië is. Men denkt bij het hooren van den naam nog steeds aan koppensnellers, wilden en oerboschen. Toch ligt in Borneo nog heel wat toekomst voor Indië. Vooral de Noord-Oostkust en de streken om Martapoera zijn van belang.

Tot de oudste exploitanten in die streken behoort de Bataafsche Petroleum Mij. Men vindt er een petroleum-nederzetting op het eiland Tarakan en meer naar het zuiden heeft men de groote, geheel op moderne leest geschoede petroleumstad Balikpapan met haar uitgebreide havens en elektrische verlichting. Dit is de voornaamste nederzetting in geheel Ned.-Indië. Verder heeft de Kon. Paketvaart Mij. boven Tandjong Redeb een groote steenkool-exploitatie, de grootste van Borneo, met een productie van 200.000 ton per jaar. Zuidelijker aan de Koetei-rivier zijn nog drie steenkoolmijnen, waarvan de grootste geëxploiteerd wordt door de Oost-Borneo Steenkolen Mij., met een productie van 100.000 ton per jaar. Een andere concessie behoort aan de Borsu Mij. Ook de bekende Gouv.-steenkoolmijn Poeloe Laoet vindt men daar. Verder is Borneo rijk aan ijzer en nikkelerts. Nog kort geleden is door eenige ingenieurs ter plaatse geconstateerd, dat het de moeite zou loonen het ijzererts te exploiteeren.

Langs de rivieren met de talloze zijtakken en armen vindt men heele bosschen van mangrove. De bast van de mangrove levert een uitstekend looizuur op, terwijl de stammen zich leenen tot de bereiding van een goed soort houtskool. In de Padanglikar-baai was niet lang geleden een Engelsche Mij. bezig met de productie van looizuur en houtskool uit de mangrove.

De omstreken van Martapoera zijn rijk aan diamant; daar zijn de bekende Borneosche diamantvelden. Eigenaardig is het, dat in den bovenloop van de Barito- en Martapoera-rivier links en rechts aan de oevers meerdere steenkoollagen open en bloot liggen. Men heeft die maar voor het grijpen. De Inlanders zamelen die kolen op om ze dan naar Bandjermasin te zenden en ze daar van de hand te doen. Het zijn geen prima kolen, maar zij hebben toch waarde en menig Inlander heeft er een ruim bestaan van.

De omstreken van Kandangan en Amoentai worden genoemd „de tuin van Borneo”. Dat is een vruchtbare streek met mooie rijstvelden. Op het oogenblik is de Semarang-Cheribon Stoomtram Mij. doende Bandjermasin door een tramlijn te verbinden met Amoentai. Dat zal de eerste tramlijn zijn in Borneo. Daar tot dusver het vervoer in Borneo bijna altijd per prauw langs de rivieren geschiedt, zal die eerste tramlijn ongetwijfeld een heele verandering ten gunste van de economische ontwikkeling van Borneo teweeg brengen. Ook de ijzer-

..... Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (K1 en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (MA t/m Mx), Werktuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoonschrijven (N). 227

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook
eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen 159
HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan”
— en NOORDEINDE 17a. —

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van

DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

N.V. Autogarage „CITO”

SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

BATIK VERVEN

Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERDRIKT.
OPGERICHT 1887.

FIRMA TENZER,

Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELN.
Voorwerpen om te Sijden, Branden, Beschilderen, enz.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
 EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
 LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
 UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
 Centrale Verwarming
 Warm- en Koudwaterleiding
 Kegelbanen Tennisbanen
 Garage met werkplaatsen

Dagelijks van 6 tot 10 uur
DINER.

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” Luxe Auto's
 disponibel.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
 Piet Heiplein, Tel. 1537 1588
 Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

ertsontginning zal in de toekomst veel daartoe bijdragen.

Spoorwegaanleg in de Buitengewesten.
 Het *Bat. Nbl.* vernam, dat de aangevraagde concessie voor den spoorwegaanleg in Zuid-Borneo zal worden toegestaan.

Voor den aanleg op *Celebes* zou voornamelijk in aanmerking kunnen komen een verbinding van Makassar met de Boni-vlakte. Daarvan zal evenwel niets kunnen komen, zoolang Pare-Pare gehandhaafd blijft als afvoerhaven voor dat gebied. Een spoorwegverbinding tusschen Pare-Pare en de Boni-vlakte zou niet voldoende reudeeren, terwijl een verbinding Makassar—Pare-Pare in het geheel niet in aanmerking kan komen. Mochten de belanghebbenden bereid zijn Pare-Pare als havenplaats uit te schakelen, dan kan een spoorwegverbinding van Makassar met het achterland in studie genomen worden.

De maatschappijen hebben ook het oog laten gaan over *Bali en Lombok*. Wat den economischen toestand betreft, zou Bali zeer zeker in aanmerking kunnen komen voor spoorwegaanleg, doch de technische mogelijkheden zijn zóó groot, dat er wel niet veel van komen zal. De rivieren loopen loodrecht op de lijn, langs welke de aanleg zou moeten plaats vinden; er zijn er vele; de spoorwegaanleg zou den bouw vorderen van talrijke kostbare bruggen. Op dien grond wordt spoorwegaanleg ondoenlijk geacht.

Kolonisatie in de Buitengewesten.

Aan het slot van een korte beschouwing over de kolonisatie van Regeeringswege in de Lampongs, zegt de *Java-Bode*: In bedoelde nederzettingen heerscht thans een algemeene welvaart en tevredenheid. Er zijn voor de jeugd vijf dessascholen opgericht, die zeer druk bezocht worden. Eigenaardig is het, dat naarmate de welvaart toeneemt, de criminaliteit geringer wordt. Behalve kleine gevallen van diefstal, komen daar nagenoeg geen overtreddingen of misdrijven voor. Zich mengen met de Lampongsche bevolking doen de Javanen niet. Zij trouwen uitsluitend onderling.

Behalve in de Lampongsche districten zijn naderhand ook nog kolonisatieproeven genomen in Redjang Lebong (Bengkoelen), die ook vrij goed geslaagd zijn, doch niet op één lijn kunnen staan met de andere proeven in de Lampongs.

De bevolking van Ned.-Indië.

Terwijl een tijd geleden bekend gemaakt werd, dat volgens de laatste volkstelling het aantal inwoners van Java en Madoera 35.017.204 bedraagt, deelt thans het bureau der volkstelling te Bandoeng mede, dat het aantal inwoners der buitenbezittingen, behalve Nieuw-Guinea, waarvan de gegevens nog onbekend zijn, 14.143.843 bedraagt. (*Soer. Hbl.*)

Ambtenaren in Ned.-Indië.

Volgens het *Bat. Nbl.* blijkt uit een statistiek, aangelegd bij het Departement van Financiën, dat in Januari 1921, behalve het militaire personeel, in dienst waren: 16.447 Europeesche ambtenaren en 138.407 Inlandsche ambtenaren op een salaris boven f 500 's maands en 3574 Europeesche en 141 Inlandsche ambtenaren op een salaris van f 500 en daarboven.

Het civiele leger kost ons per jaar rond f 180.000.000! De cijfers doen zien, dat de duurtetoelag in de gouvernementsnering de duurtetoelag heeft gebracht. Op het maandelijksch totaal van f 15.112.000 komt niet minder dan f 4.452.000 aan toeslag, welke het meest de kleine beurzen ten goede komt.

Zonder den duurtetoelag zouden de salarissen dus ruim een derde minder bedragen, stel rond f 120.000.000 's jaars.

„Kromoblada”.
 De redactie van de *Deli Crt.* ontving vroeger dan zij durfde hopen, de laatste vellen van Kromoblada IV van den heer Tillema, den onvermoeiden strij-

Tel. Interc. H 447.
Hotel de Bellevue
 Bezuidenhout 15
 's-GRAVENHAGE

der voor een gezond Indië. Dit werk is — aldus de *Deli Crt.* van 13 Oct. — inderdaad een levenstaak van den heer Tillema en het moet hem blij stemmen, dat het hem gegeven is, na zijn arbeid in Indië, in Nederland nog op deze wijze werkzaam te kunnen zijn tot heil van Tropisch Nederland, dat hij ruimschoots terugschent wat het hem gegeven heeft.

Toch acht het blad het noodig den heer Tillema eenige juistere cijfers te verschaffen omtrent de watervoorziening van Medan. De waterleiding beschikt over een hoeveelheid van 9000 M³. per eemaal, waarvan momenteel 5000 M³. gebruikt wordt en waarvan zij thans reeds gratis 800 M³. voor de bevolking afstaat. Medan telt 31 hydranten, 5 drinkfontein en 15 badhuizen, waar de bevolking vrij drink- en badwater kan bekomen tot elke hoeveelheid.

Klachten over watergebrek zijn dan ook ten eenenmale uitgesloten. Niet alleen, dat het inderdaad aan het ruime inzicht der *Deli Mij.* te danken is geweest, dat Medan een der eerste en beste waterleidingen in Indië kreeg, maar aan haar altruïstische houding is het bovendien toe te schrijven, dat dit water tot voor kort voor 20 cts. per M³. geleverd werd, zoodat dan ook een prijsverhoging van 5 cts. werd toegestaan, omdat dit alleszins billijk en voor het bedrijf zelfs noodzakelijk werd geacht.

Een artesische put vindt men verder in Medan niet en van voorstellen tot diepere boringen is, zoodals men begrijpen kan, bij zoo'n waterovervloed, geen sprake.

Het rijke Deli.

Men schrijft aan de *Pr. Bode*: Ondanks de malaise in de rubber-cultuur, welke ook in het gouvernement van Sumatra's Oostkust zóó sterk gevoeld wordt, dat er zelfs een steuncomité is opgericht te Medan voor ontslagen employé's, is het aantal auto's er den laatsten tijd niet op achteruitgegaan en schijnt dan ook daar de toestand te bestaan, dat iedereen, die zichzelf een weinig respecteert, er zoo'n krachtwagen op na houdt. Er loopen in dat gebied niet minder dan ruim 1900 personen-auto's, waaronder een belangrijk aantal luxe wagens. Evenals op Java spant de Ford-auto verreweg de kroon; dit merk vertegenwoordigt ongeveer 25 pct. van het totale aantal. Daarna komt de Overland met rond 12 pct. Wel een bewijs, dat de goedkope, lichte dienstwagentjes ook daar op de ondernemingen, waarheen hier en daar nog al secundaire wegen leiden, het best voldoen.

Een benoeming van een 70-jarige.

De benoeming van den heer A. J. Haaxman tot president van de Wees- en Boedelkamer te Batavia mag een bekroning worden genoemd voor een 50-jarige trouwe dienstvervulling, aldus het *Soer. Hbl.* o.m.

De heer H. was van 1873—1898 werkzaam bij het Civiel-Bestuur in Siak, Palembang, Ternate, Atjeh, Palembang en Riouw en verliet den bestuursdienst in 1898 als ass.-resident. In 1905 werd hij wnd. lid van de Wees- en Boedelkamer te Padang. In 1906 ging hij over naar de Weeskamer te Batavia, werd in 1909 lid van die Weeskamer, nam verscheidene malen de functie van president waar, om ten slotte tot president van de belangrijkste Wees- en Boedelkamer te worden benoemd.

De ruim 70-jarige heer Haaxman is een voorbeeld voor vele jongeren, wat ijver en plichtsbetrachting betreft. De benoeming tot president op zijn leeftijd is wel een bewijs, dat de Regeering zijn groote verdiensten heeft ingezien en hem niet te oud acht voor zulk een belangrijke functie.

UIT DE INLANDSCHE PERS.
 De Vereeniging van Inlandsche Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur ter Westkust van Sumatra.
 Uit de „Oetoesan Melajoe” van 27 Augustus 1921 blijkt, dat, ter Westkust van Sumatra, bovenver-

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Tel. 1187
Marnix **MAISON VAN RIJN** Meermalen
BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

meide vereeniging tot stand is gekomen en hare statuten zijn vastgesteld.

Aan het in genoemd blad voorkomende huishoudelijk reglement is in hoofdzaak het navolgende ontleend.

Onder de Inlandsche bestuursambtenaren worden begrepen:

- 1°. de Demangs;
- 2°. de Assistent-Demangs;
- 3°. zij die geschikt zijn geoordeeld voor de functie van Inlandsch bestuurder.

De algemeene vergaderingen hebben jaarlijks plaats en telkenmale wanneer dit door het bestuur noodig wordt geoordeeld.

De oproepbiljetten voor deze vergaderingen worden, zoo mogelijk, één maand te voren rondgezonden.

Behalve de Inlandsche bestuursambtenaren in functie, kunnen ook die buiten dienst en zij, die op wachtgeld zijn, lid der vereeniging zijn, waartoe zij, zowel mondeling als schriftelijk, het verzoek aan het bestuur kunnen doen, dat, zonder verdere ruggespraak met de leden, het lidmaatschap kan uitreiken.

De vroegere Inlandsche bestuurders en de eervol uit 's lands dienst ontslagenen kunnen tot buitengewoon lid der vereeniging worden benoemd, evenals zij die de vereeniging wenschen te steunen, hetgeen geschiedt op voorstel van het bestuur in de algemeene vergadering en bijaldien alsdan geen bezwaren zijn ingebracht.

De eereleden worden op dezelfde wijze in de algemeene vergadering benoemd, op voorstel van het bestuur of van minstens 8 leden der vereeniging, terwijl alsdan het 2/3 deel van het aantal uitgebrachte stemmen zich daarmede moeten hebben verenigd.

Onder „leden” wordt in het reglement verstaan zowel de „gewone” als „buitengewone” en de eereleden.

De leden hebben het recht alle vergaderingen en samenkomsten bij te wonen en voorstellen te doen. Veranderingen in de statuten en in het huishoudelijk reglement kunnen plaats hebben, nadat daarvan eerst door het bestuur aan de leden is kennis gegeven en deze in de gelegenheid zijn gesteld van hun gevoelen te doen blijken.

Deze gevoelens worden ter kennis van de leden gebracht, vóórdat de algemeene vergadering besluit. De gewone leden en de bestuursleden hebben het recht van het uilbrengen van eene beslissende stem. De buitengewone leden hebben eene adviseerende stem.

De contributie bedraagt f 1.— per maand, zowel voor gewone als buitengewone leden en geschiedt halfjaarlijks bij vooruitbetaling.

De gewone leden zijn verplicht tot betaling van contributie van f 6.— 's jaars voor het vaktijdschrift, terwijl de buitengewone leden op verzoek dat tijdschrift, tegen denzelfden prijs, kunnen ontvangen.

De betaling van de contributie en van het abonnement op het tijdschrift geschiedt, zoo mogelijk, per kwartaal.

De verzoeken om ontslag als lid der vereeniging moeten vóór het einde van het jaar aan het bestuur worden ingediend.

Het bestuur vertegenwoordigt de vereeniging in alle zaken, behartigt de materiele belangen, handhaaft de statuten en reglementen en roept de leden op voor de vergaderingen en samenkomsten.

De voorzitter, secretaris en penningmeester vormen het dagelijksch bestuur, terwijl het bestuur de bevoegdheid heeft een zeker aantal personen in commissie te benoemen, teneinde het bij de vervulling van zijne taak terzijde te staan.

Zij zijn evenwel geen leden van het bestuur.

De voorzitter leidt de vergaderingen, handhaaft de orde en heeft het recht de debatten te sluiten.

In spoedvereischende gevallen neemt de voorzitter eene dadelijke beslissing en vraagt daarop de bekrachtiging van het bestuur.

Bij ontstentenis van den voorzitter treedt de

onder-voorzitter in zijne plaats en bij ontstentenis van beiden de oudste in functie zijnde commissaris.

De secretaris is belast met het opmaken der notulen van de vergaderingen, het bijhouden der correspondentie, het oproepen der leden voor de vergaderingen, het samenstellen van het jaarverslag, enz., enz.

Voor het doen van uitgaven boven de f 5.— heeft hij de toestemming van den voorzitter noodig.

Hij is verantwoordelijk voor de gelden der vereeniging en dient jaarlijks eene rekening en verantwoording in aan de algemeene vergadering.

Het bestuur treedt jaarlijks af, doch is herkiesbaar.

De verkiezing heeft plaats met niet-onderteekende stembrieffjes, ten overstaan van eene door den voorzitter benoemde commissie van 3 leden en bij volstrekte meerderheid van stemmen.

Staken de stemmen, dan heeft een tweede verkiezing plaats en als ook dan de stemmen staken, beslist het lot.

Tusschentijdsche vacatures in het bestuur worden zoo spoedig mogelijk aangevuld.

In het jaarverslag wordt een overzicht gegeven van het tijdschrift.

Behalve de dagelijksche correspondentie worden alle brieven onderteekend door het geheele bestuur.

Het bestuur heeft het recht om tot zijn steun andere personen in de vergaderingen te roepen.

Voor de dagelijksche uitgaven en voor de uitvoering van de reglementen kan het bestuur over het geld der vereeniging beschikken.

In de jaarlijksche algemeene vergadering wordt vastgesteld hoe groot dat bedrag zal zijn.

Andere uitgaven en die, welke niet op de jaarlijks vastgestelde begrooiting voorkomen, hebben de goedkeuring van de algemeene vergadering noodig.

De secretaris en penningmeester genieten de bezoldiging, welke op de jaarlijksche algemeene vergadering is vastgesteld.

Het bestuur heeft het toezicht op het tijdschrift en wijst den aan het bestuur verantwoordelijken redacteur aan.

Maandelijks hebben vergaderingen van het bestuur met den redacteur plaats ter bespreking van de in het tijdschrift op te nemen stukken.

De penningmeester heeft het geldelijk beheer van het tijdschrift.

Eene commissie van 8 leden is belast met het nazien van het geldelijk beheer van het afgetreden bestuur en brengt daarover verslag uit. De behandeling van dit verslag en dat over den algemeenen toestand der vereeniging en de verkiezing van de nieuwe bestuursleden zijn vaste onderwerpen voor de jaarlijksche algemeene vergadering.

Acht leden kunnen een algemeene vergadering bijeenroepen, met opgave van het te behandelen onderwerp.

Binnen 14 dagen moet daaraan gevolg worden gegeven en stelt het bestuur vooraf de agenda vast.

Verder kunnen de voorzitter, zoo ook twee leden van het bestuur, eene algemeene vergadering bijeenroepen.

Geen besluit dezer vergadering is wettig, tenzij 2 leden van het bestuur en 5 gewone leden aanwezig zijn.

Wanneer niet anders is bepaald, beslist de vergadering bij meerderheid van stemmen.

Bij staking van stemmen beslist de voorzitter; over personen wordt schriftelijk gestemd en over zaken mondeling, tenzij om schriftelijke stemming door de meerderheid van de leden wordt gevraagd.

Het jaar der vereeniging is het kalenderjaar.

Het bestuur beslist over de aangelegenheden, welke niet bij reglement zijn geregeld.

Het huishoudelijk reglement kan alleen worden gewijzigd op een algemeene vergadering en met 2/3 van het aantal uitgebrachte stemmen.

Elk lid ontvangt een exemplaar van de statuten en van het huishoudelijk reglement.

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle Kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

Grand Hotel Restaurant „Central”

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Co

N.V. Brood- en Beschuitfabriek

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG

bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuit, Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

De Directeur H. HOLTHAUSEN

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ

DEN HAAG

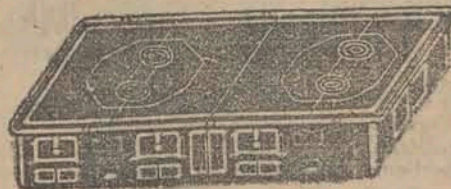
Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

LENSVELT NICOLA
Den Haag Holland

Beschuit en Roggebrood
voor export.

Fa P. J. MEIJIS & ZOON
offleveranciers

Fabriek van 1ste
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHIEVENINGEN
Wassenaarsche-
straat 1, 3, 5,
Telef. Interc. 054

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort f 47.000.000.—
 Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Lange Vijverberg 13.

Het Agentschap te 'S-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJCKEN Gek. 211

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	'S-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
 Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
 Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

TAAMS & KEYSER

Bankstraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incurante Fondsen.
 Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
 COUPONS. REK.-COURANT.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

AZIATISCHE BERICHTEN.

Een Japansche Vice-Admiraal als werknemer.

Vice-admiraal Kobota, die tot aan de maand December van het vorig jaar president was van het bestuur der Sumitono-koperfabriek te Osaka, is thans als gewoon werkmans in die fabriek in functie getreden.

Hij doet dat niet alleen om den koelie-arbeid grondig te leeren kennen, doch hoofdzakelijk om te willen weten hoe het geheele fabriekskoeliebestaan in elkander zit en, na de noodige kennis te hebben opgedaan, de algemeene belangen van de werknemers deskundig te regelen.

Bestrijding van de lepra in Japan.

De Keizerin van Japan heeft de harten van het Japansche volk gewonnen door het schenken van milde geldelijke bijdragen, in het belang van de bestrijding van de melaatschheid in Japan.

Het lepra-asyl te Shizuoka ontving verleden jaar eene zeer belangrijke som gelds en had ook in dit jaar de geldelijke belangstelling van de keizerin.

De Gouverneur van Shizuoka is reeds naar de residentie der Keizerin vertrokken, ten einde het geld in ontvangst te nemen.

Dit lepra-asyl wordt geleid door de Fransche vereniging van geestelijken, die reeds sedert geruimen tijd de sympathie van het Japansche volk heeft weten te verwerven.

Openbaring van Japansche Marine-geheimen.

In het Japansche nieuwsblad „Manichi" wordt uit Yokahama bericht, dat de Japansche luitenant Tsurao door den krijgsvaad van het Yokosuka-Marinestation is gehoord, terzake van de tegen hem ingebrachte beschuldiging, als zoude hij in de maand October van het vorig jaar, Japansche marine geheimen tot eigen voordeel hebben verkocht aan den marine-attaché van één der Amerikaansche staten, waaronder een opstel, waaruit de paraatheid van Japan ter zee zou blijken.

Niettegenstaande de krijgsvaad tal van ernstige vergrijpen bijeen heeft kunnen verzamelen, blijft de luitenant de hem ten laste gelegde feiten ontkennen en schijnt men nog lang niet aan het einde der zaak te zijn.

Oefeningen met Japansch geschut.

In de baai van Kobé en bij het Kiikanaal worden op het land in den laatsten tijd vele oefeningen met zwaar geschut gehouden op versterkingen, die 20 à 30 mijl van de hoofdplaats zijn gelegen.

De trillingen, welke door het afvuren van deze monsterkanonnen worden veroorzaakt, treffen niet alleen de huizen en vensters der woningen in de hoofdstad, doch laten zich ook gevoelen langs de geheele strandlijn van Suma-Thioija en Tarumi.

De Japansche bevolking is van meening, dat niet alleen hare ooren door die schietoefeningen worden getroffen, doch ook dat zij die weldra zal voelen in hare beurs in den vorm van belastingverhoging, want dat schietmateriaal is zeer kostbaar.

De militaire partij erkent dit bezwaar wel, doch beweert, dat de aanschaffing nu eenmaal noodzakelijk is voor de handhaving van de binnenlandsche rust.

Deze schijnt niet altijd aanwezig te zijn, want de bestuursautoriteiten te Hiroshuna hebben althans het noodzakelijk geoordeeld om een 110-tal jongelieden van de school te Sanyo te verwijderen wegens wangedrag.

De politie houdt hunne handelingen in het oog. („Perniagaan" 12 Augustus 1921.)

Vertrek naar China.

Blijkens het voorkomende in de „Perniagaan" van 13 Augustus 1921, vertrok op Woensdag den 10den dier maand van Tasikmalaja naar China, de Chineesche onderwijzer Ho Wang Toeng, die vergezeld is van 3 zijner Indische leerlingen, die in Groot-China hunne opleiding gaan voltooien.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 'S-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
 Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makassar,
 Medan, Menado, Palembang, Pekalongan,
 Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
 Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.— Reserven f 47.750.000.—

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

Ten einde alle belangstellenden in de gelegenheid te stellen afscheid te nemen van den heer Ho Wang Toeng, had den vorigen avond eene thé-receptie plaats in het gebouw van de Jong-Chineesche vereniging ter plaatse, welke door het geheele Bestuur en de leden der Vereniging werd bezocht en waar men den sympathieken vertrekkenden onderwijzer, die gedurende 3 jaren onderwijs aan de jeugd op de Tjong Hoa Hwe Kwanschool had gegeven, de hand tot afscheid kon drukken.

Den volgenden morgen ten 6 ure had het vertrek per trein plaats en was de school gesloten.

Alle bestuursleden en leden der vereniging en de leerlingen waren op het stationperron aanwezig, terwijl een Chineesch orkest aan het vertrek een zekere wijding gaf en de aanwezigen ontroerde.

Toen de trein zich in beweging zette, werd den vertrekkenden eene goede reis toegeroepen, nadat de heer Ho Wang Toeng nog in een toespraak de gelegenheid had aangegrepen om te zeggen, dat zijne reis slechts 6 maanden zou duren en hij de hoop had daarna naar Tasik Melaja te kunnen terugkeeren.

Tevens dankte hij alle aanwezigen voor de aan den dag gelegde belangstelling.

Steun aan de Industrie in Groot-China met hulp van kapitaal van de Ned.-Indische Chineezers.

In de „Perniagaan" van 15 Augustus 1921 kan men lezen, dat door den heer Oei Ik Tjoe, chef van de Handel Maatschappij „Djit Hin" te Semarang, pogingen in het werk worden gesteld om de industrie in Groot-China daadwerkelijk te helpen.

In samenwerking met den heer Kwee Tjing Siang en anderen is met de autoriteiten in China eene overeenkomst gesloten en een kapitaal van 150 miljoen dollars bijeengebracht.

Dit geld moet dienen voor het oprichten van fabrieken en banken, voor uitbreiding van het spoorwegnet en bevordering van de scheepvaart.

Voorts zijn door de geldschieters verschillende concessies in China ingebracht, n.l. in Hokkian, Canton, Tjiat kang en Kangsouw.

De concessies in Hokkian dienen voor de oprichting van een fabriek en het aanleggen van een theetuin;

die van Canton voor de oprichting van een suikerfabriek;

die van Tjiat kang voor de oprichting van eene zijdefabriek en die van Kangsouw voor een kaioenfabriek.

Te Shanghai komen de banken en het cargadoors kantoor.

Het ligt in de bedoeling om het bedrijfskapitaal nog uit te breiden.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Een onderhoud met Luitenant-Generaal Swart.

In Nr. 11 van het Indische Leven is Generaal Swart geïnterviewd, niet in zijn kwaliteit van oud-vice-president van den Raad van Indië, doch als voormalig troepen-aanvoerder (een echt stukje koloniale krijgsgeschiedenis dus, herinnerend aan de pacificatie-der-buitenbeziittingen-periode-Van Heutsz-Swart-Christoffel, enz.).

We kunnen door gebrek aan ruimte het stuk niet in zijn geheel overnemen en voor een uittreksel leent het zich niet. Slechts willen we wijzen op enkele uitdrukkingen, van welke het wellicht beter was dat de interviewer ze in de pen had gehouden, bijv.:

„Het was toen [n.l. in 1904] in Zuid-Celebes eigenlijk een zoodje".

„Ik kan je niet gelukwenschen" — aldus de overste op Aijeh, die aan Swart het commando opdroeg van de geheel uit Europeanen samengestelde 1e compagnie van het 12e bataljon — „het is een binatang-troep".

Ingewijden zullen weten, dat bedoelde compagnie geheel bestond uit geridderden, „ge-bintang-den" (bintang is ster, maar ook ridderorde). Vermoedelijk heeft onze overste het zoo kwaad niet bedoeld, maar toch zal een vergelijking dezer dapperen met binatangs (beesten) aanstoot kunnen geven.

Als tegenstelling een citaat: „Het is voor ieder Nederlander, van welken rang of stand hij ook zij, een groote eer, geroepen te worden in een kring van mannen, die door hunne daden hebben kunnen toonen, en de bewijzen daarvan op

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant,

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Paszer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

de borst dragen, dat zij hun Vaderland boven alles hebben liefgehad.")

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Mr. A. G. N. Swart opent de Dec.-afl. met een artikel over den Ondernemersraad voor Ned.-Indië welke beoogt een organisatie te scheppen, die tot het voeren van geregeld overleg tusschen belanghebbenden en tot gezamenlijke bestudeering van vraagstukken (waarbij algemeene belangen van de in Indië werkende ondernemingen en bedrijven, in verband ook met de belangen van Indië zelf, betrokken zijn) gelegenheid zal geven. Reeds dadelijk bij of kort na de oprichting zijn een aantal der belangrijkste in Ned.-Indië werkende vennootschappen en vereenigingen als leden tot den Ondernemersraad toegelaten. De oud-minister Prof. Mr. M. W. F. Treub (wiens portret het artikel voorafgaand heeft het voorzitterschap aangevaard.

"Bij 't eenwfeest van den Bataviaschen schouwburg" is de titel eener geill. bijdrage van den hr. S. Kalf. Den 7en Dec. 1821 is de schouwburg aldaar geopend, met de vertooning van „Oihello of de Moor van Venetië", gevolgd door het vaderlandsche blijspel „De Trommelslager".

De hr. J. W. Nohuys schrijft over een autochtoon weefgebied in Midden-Celebes, waarvan het Boven-Rongkongsche het centrum is, in het bijzonder de plaatsen Kanandédé en Limboeng. In dit gebied worden de bedoelde weefsels echter niet gedragen, doch uitsluitend gebruikt om er de lichamen der afgestorvenen mede te omwikkeien. Hetgeen met deze weefsels geschiedt, beschouwt schr. als een relict, een overblijfsel van een oorspronkelijk cultuurbezit sedert overouden tijd. Blijkens de afbeeldingen en de beschrijving zijn deze weefsels zeer mooi.

R. M. Noto Soeroto geeft eene beschrijving, met veel afbeeldingen, van de Indische taal in het Koninklijk Paleis te 's-Gravenhage, welke ter gelegenheid van het huwelijk van Hare Majesteit de Koningin is ingericht als huldebetuiging van de ingezetenen van Oost-Indië. Saemarto wijdt een woord van nagedachtenis aan zijn broeder R. M. Soeharko (overleden op 20-jarigen leeftijd), van wiens hand een bundel nagelaten gedichten bij „Hadi Poestaka" zal verschijnen.

De Indische Gids.

In de Dec.-afl. hekelt Mr. G. D. Willinck de benoeming van Dr. E. Moresco tot Vice-President van den Raad van Indië. Dr. M. is, als zooveel zijner voorgangers, afkomstig van de Algemeene Secretarie, „uitnemende pennisten, volmaakte brieven-schrijvers en besluiten-redacteuren," die echter dit chronisch defect met zich omdragen, dat zij Indië en zijn volkeren niet kennen. Mr. W. had zoo gehoopt, dat men eindelijk in den Raad van Indië eens een expert in financiële en in geldzaken had gebracht.

Van de hand van (nu wijlen) den hr. J. Habbema is het artikel: Inlandsch onderwijs en Hollandsch als leervak. Schr. herhaalt dat hij warm voorstander is van de verbreiding onzer taal onder de Inlandsche bevolking van Ned.-Indië. Hoe meer Inlanders de Nederlandsche taal lezen en spreken, hoe liever het hem is, maar het onderwijs behoort, zooals dat overal geschiedt, aanvankelijk gegeven te worden in de volkstaal. Eerst als de jeugdige Javaan of Maleier zich in zijn eigen taal correct en vaardig heeft leeren uitdrukken en daarin kan lezen en schrijven, mag met het onderwijs in een vreemde taal worden begonnen, aan zulke leerlingen van goeden aanleg en ijver, van wie te verwachten is dat zij tijd, lust en middelen hebben om onze taal dan ook zóó te leeren, dat zij er profijt van zullen hebben.

Dr. H. 't Hoen schrijft over „De burgerlijke veeartsenijkundige dienst in Ned.-Indië". De schr. bepleit hierin o.m. om de veeartsenikundigen te kiezen uit landbouwkundigen en dierenartsen, die eenige jaren in de koloniën werkzaam zijn geweest, de landstaal spreken, bovendien aanleg, liefhebberij en belangstelling getoond hebben in het veeartsenijkundig bedrijf van de bevolking, hetwelk in zoo menig opzicht verschilt met dat in het moederland.

Verder bevat deze afl. de gewone rubrieken: Revue van brochures, Koloniale literatuur, Wetenschap en Industrie, Bibliografie voor Oost- en West-Indië.

Naar aanleiding der Ind. Begroting voor 1922.

Mr. J. Gerritzen, oud-directeur van de Javasche Bank, schrijft in de Econ.-Stat. Berichten over de ministerieele Indische begroting voor 1922, waarbij hij er op wijst, dat noch de nieuwe opgetreden gouverneur-generaal, noch de minister hun verkondigde juiste zienswijzen omtrent de noodzakelijkheid van een algemeene versobering van den dienst in daden hebben omgezet.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 36. Huwelijksgebruiken in Indië, door N. (vervolg). — Honderd jaar tooneel te Batavia, door S. Kalf. — Eenige

1) Aanhef der toespraak tot de Ridders der Militaire Willemsorde beneden den rang van officier, gehouden te 's-Gravenhage, 30 April 1885, door E. B. Kiersla, oud Hoofd-officier van het N.-I. L.

M. VISSER,

voorb. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 • DEN HAAG • Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

mededeelingen omtrent den onbekenden stam der „Oringoep" in Centraal Nieuw-Guinea, door J. Jongejans (vervolg). — Onze Nederlandsch-Indische hadji's en de bedevaart naar Mekka (vervolg).

Waterstaats-Ingenieur.

Uit den inhoud der Sept.-afl. Automatische stuwkleppen, door Ir. A. J. Beauchez (met ill.). — Enkele opmerkingen over het wegvraagstuk op Java, door H. Heetjans (Naar aanleiding van het door schrijver ingediende praeadvies over de stadswegen, bij gelegenheid van het Ingenieurs-Congres te Batavia in 1920). — Beri-beri, door Ir. A. Grünberg (Beschrijving van de ziekte, voorkomende onder de arbeiders aan de wegen in Pakanbaroe, Sum. Oostkust en de daarmede verband houdende voeding met rijst). — Voorlichting van a.s. ingenieurs, door Ir. J. Adriaanse (Uit dit artikel blijkt, dat de meeste naar Indië uitgezonden ingenieurs in Nederland onvolledig worden ingelicht). — Het Lammingsfonds, door Prof. Ir. J. Haringhuizen.

Het brandstoffenvraagstuk in Ned.-Indië.

In de Ingenieur van 10 dezer is opgenomen eene verhandeling van den hr. G. P. J. Caspersz over het brandstoffen-vraagstuk in Indië met betrekking tot de spoor- en tram-wegen aldaar (Voordracht, gehouden in de verg. van de Afd. voor Spoorwegbouw en Spoorwegexploitatie van het Kon. Inst. van Ingenieurs op 15 Dec. 1920).

Het Neger-Engelsch in Suriname.

Onder dezen titel eene bijdrage van den hr. G. P. H. Zimmermann in het Dec.-Nr. van Vragen van den Dag. De geschiedenis van het Neger-Engelsch is eenvoudig. De Afrikaansche neger-slaven, die in Suriname werden aangevoerd, zochten zich bij hun nieuwe meesters verstaanbaar te maken, terwijl deze, de taal der nieuw aangekomenen niet verstaande, zich tegen hen in hun eigen taal uitdrukten. Daar nu in West-Indië de Portugeesche joden, uit Brazilië verdreven, de eerste planters waren, zoo werden de noodzakelijkste woorden dier taal langzamerhand den grondslag. Behalve Nederlanders, vestigden zich naderhand van lieverlede veel Engelschen, vooral toen hun gouvernement deze kolonie in bezit kreeg en zoo vermengden zich dus een menigte Engelse woorden onder de Portugeesche of verdrongen ze. Ook van de oudste bewoners van Suriname (de Indianen of roodhuiden) en van de vele Fransche uitgewekenen (réfugiés), die in de 17e en 18e eeuw in Suriname verblijf hielden, namen zij verscheidene woorden over. Toen de volkplanting weder in handen der Nederlanders gekomen was, onderging de taal wederom belangrijke wijzigingen. Deze taal, hoewel dus een onvolledig samenraapsel van Portugeesche, Hollandsche, Engelse en Fransche woorden, welke door een Afrikaansche uitspraak verdraaid en verminkt zijn, heeft, volgens schr., nochtans zooveel eigenaardigs en is soms zóó kernachtig en schilderachtig van uitdrukking, dat het niet zelden een vreemdeling, die met de gebruiken en zeden der negers onbekend is, weinig zou baten, zoo hij slechts een woordelijke vertaling van het gesprokene maakt, daar hij den zin dan toch niet zou verstaan.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Dec.-afl. Een gevecht voor de haven van Curaçao in 1782 (met 3 afb.), door Dr. B. de Gaay Fortman. — Suriname's westgrens und kein Ende, door Dr. H. D. Benjamins (In het Nov.-Nr. 1920 van de W.-I. G. gaf schr. een overzicht van het stadium waarin de Surinaamsche grenskwestiën toen verkeerden; wat er nadien in de tusschen Regeering en Staten-Generaal over deze aangelegenheid gewisselde stukken te vinden is vermeldt thans Dr. B., met eenige opmerkingen zijnerzijds). — Suriname's behoeften, door G. J. Staal (eerste gedeelte). — Admiraal Pedro Luis Brion 1821—27 September 1921, door P. A. Euwens (vervolg). — Boekbespreking. — Rede door gouverneur Mr. N. J. L. Brantjes op 13 Oct. 1921 in den Kolonialen Raad uitgesproken ter aanvaarding van het bestuur over de kolonie Curaçao.

De Indische Mercur.

Nr. 49 bevat den tekst der voordracht van Dr. E. C. Jul. Mohr over de natuurlijke grondslagen voor de ontwikkeling van Sumatra, gehouden voor de Ned. afdeling der N.-I. Mij. v. Nijv. en Landb. — Verder de navolgende artikelen. De Cubaansche suikerrooigst van 1921, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — De Raad van Beroep voor belastingzaken in Ned.-Indië, door B. ten Bruggen Cate. — Het recht van bestaan van de A.V.R.O.S. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitvoerige literaturopgaaft over oliën, vetten en wassen.

Orgaan van de N.-I. Officiersvereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud der Oct.-afl. Vereenigingswezen, door Red. — De landingen der Engelse troepen op het schiereiland Gallipoli in April 1915, door van Aarem. — Reglement of wetenschap (vervolg), door H. L. Roelfsema.

Genua en Marseille

Geregeld Koeriersdienst voor passagiers.

REISBUREAU LINDEMAN.

's-Gravenhage

Arnhem

Groningen

Utrecht

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80,000,000.-
Statutaire Reserve - 18,979,250.-
Buitengewone Reserve - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieeringen. — Schriftelijke en Telegrafische Crediten. — Reiscreditbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:

Met één jaar opzegging 4½ pCt.

Voor andere termijnen nader overeen te komen.

= HAARLEMSCHE = BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 213
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel, Papier, Ijzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor
Collectieve

Ziekte- Verzekering

is de aangewezen Maatschappij

de

223

Centrale- Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.

Pletterijkade 50 's-Gravenhage

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe“ A. NEBELING te Brussel) worden sistematisch **schriftelijke lessen gegeven** (ook naar Indië) ter bekwaamheid in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleeding. Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slechts f 45.- (bij vooruitbetaling). Vraagt uitgebreide prospectus aan **INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN.** Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Hadi-Poestaka

Boekhandel en Uitgevers-Mij.

Nobelstraat 20 - Den Haag

Telef. H. 475.

Hoofddepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut“ en van „De Commissie voor de Volkslectuur“ te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Mevr. Fruin-Mees, Geschiedenis van Java in 2 dln. met talrijke illustr., p. deel f 6.—.

H. F. Tillema, Kromo-blanda, 4 dln. met vele lichtdrukken (antiquarisch).

Emiel Hullebroeck, Een Noodkreet uit Indië (over den achteruitgang der Inlandsche Kunstnijverheid) à f 1.—.

Praeadvies voor het Java-Congres, over Muziek- en Geschiedenis-onderwijs f 1.50 en f 3.50.

Werken van Noto Soeroto, p. deeltje f 3.75.

Werken v. Rabindranath Tagore à f 1.75.

Pracht-plaatwerken over Bali, Java, China en Japan, per band f 8.—.

„Soembangsih“, gedenkboek Boedi Oetomo, een werk met talloze illustraties samengesteld uitsluitend door Indonesiërs, f 4.50.

Binnenkort verschijnt bij ons een rijk geïllustreerd boek over den Javaanschen Dans door Th. B. van Leyveld.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

— Sportdemonstratie, door Paidea. — Een poging van Japan tot het organiseren van een staand leger (± 1861), door Van der Beek. — Personeelvoorziening voor den Indischen dienst. — Maatschappelijke achterstelling der Onderluitenen.

De Tropische Natuur.

Nov.-afl. Uit Midden-Borneo (beschrijving Nevelpanter, Zebra-civetkat, enz.), door Br. v. Gr. — Aeginetia Indica L. (een planten-parasiet), door B. v. d. Br. — Nog iets over Belostoma Indicum L. en S., door P. V. O. — Bescherm der vogels, door S. L.

Zoölogische Mededeelingen.

In afl. 2—3, deel VI (3 Dec.) eenige bijdragen over de zoölogie van den Indischen Archipel, n.l. A very remarkable Longicorn from Sumatra, by R. van Eecke (with plate). — Eine neue Tornaria aus dem Ostindischen Archipel (Tornaria Sunier), von Dr. G. Stiasny (with ill.). — Die Skorpione des Indo-Australischen Archipels. Mit Grundlage der in Hollandischen Sammlungen vorhandenen Arten, von Dr. Ph. F. Kopstein (with ill.). — New Micro-Lepidoptera (principally from Java), by E. Meyrick. — Dritte Fortsetzung der Beschreibung von neuen Fischarten der Sunda-Expedition, von Dr. C. M. L. Popta.

Publicaties van het Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat.

Afl. XIX bevat de notulen der Alg. Verg. van de afd. Bergcultures der Ver. ter Bev. van Landb. en Nijv. te Djember, gehouden op 12 en 13 Aug. te Banjoewangi, en o.m. de volgende bijlagen: De proeftuin voor koffie voor het Besoekisch Proefstation, door Dr. A. J. Uitée. — Selectie van Hevea, door Dr. W. H. Arisz. — De koffiehessenboek, door Dr. J. Gandrup.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 19. Overleg van beheerders en arbeiders, door Dr. R. Broersma. — Arbeidsraden. — De Chineesche immigratie naar Indië. — De vrije wervingsordonnantie. — Javaansche contractanten in de Engelsche koloniën. — Hoe men buitenlandsch kapitaal trekt. — Cultuurbescherming. Een nationaal-zoowel als een internationaal belang, door H. F. K. Douglas. — De Indische rubbercultuur. — Rubberspons als vulling. — Iets over de klappercultuur, door W. Dibbetz. — De toestand van de bergcultures op de Smeroelanden. — De oliepalm in Ned.-Indië. — Iets over cultuur en handel van patchouli. — De advocaat (slot), door J. J. Ockse. — Het Maleische vechthoen, door N. — De veentoonstelling te Limpoeng. — De koffiebessenboek-bestrijding. — Kina-belangen, door S.

Ned.-Indisch Rubberijdschrift.

No. 16. Ondernemersraad, door H. van Loo. — De positie van den administrateur in de bergcultures in verband met de a.s. reorganisatie van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat. — Indo-China en de rubbercultuur. — De Indische rubbercultuur. — De Brazillaansche rubberproductie.

Peper in Nederlandsch-Indië (productiegebieden). (Handelsberichten, 8 Dec. 1921).

Dienst der pestbestrijding. Verslag over het jaar 1920. (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1920. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Hervorming en teruggang (naar aanleiding der aanneming van het wetsontwerp De Graaff tot hervorming van het Indische bestuurswezen), door J. E. Stokvis. — Locale Raden en de Inlander. — De Katholieken in Indië, door J. Suys. — Van vogelbescherming, Zondagsjagers en jachtwetten, door S. L. (De Taak, 15 Oct. 1921). — Eene organisatie van Inlandsche leden van Locale Raden, door Dr. Abdul Rival. (Id. 22 Oct. '21). — Indonesia en de Vrijzinnig-Democratische Bond in Nederland, door D. v. H. L. (Id. 29 Oct. '21).

The rubber production of the Netherlands Indies. (Holland's Import and Export Trader, Nr. 28, 1921).

The Bandar-Parigi tramway and the Eastern angle of the Preanger. — The winning of oil in the Neth. Indies. II. (The Dutch East Indian Archipelago, Vol. IV, Nr. 65). — Dutch East Indian trade relations with Australia. — The artistic qualities of the Javanese, by G. W. (Id. Nr. 66).

Schulprobleme (in de Bataklanden), door J. Warneck. (Allgemeine Missions-Zeitschrift, Nov. 1921).

Verslag der Staatsspoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1919. Deel I. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag van de Handelsvereniging te Batavia opgericht anno 1850, over het jaar 1920. (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Firma B. SCHOEMAKER
Engelsche Kleermakerij
29 WESTEINDE DEN HAAG 134
... Bontwerkers ...

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512
DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDEN BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPECIALITEËN

Geschiedenis der Amsterdamsche stoomvaart, door Dr. M. G. de Boer. Deel I. Uitgegeven in opdracht der Amsterdamsche Stoomvaart Maatschappijen, door Scheltema en Holkema's Boekhandel. (K. Groesbeek en P. Nijhoff). Amsterdam, 1921. Met portretten en illustraties. (De aandacht zij gevestigd op de hoofdstukken: De voorbereiding van de vaart op Indië, en: De eerste jaren der Stoomvaart Maatschappij Nederland).

De pepersituatie in het verre Oosten. B. Singapore en Pinang als overscheephavens voor peper. (Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel, 3 Nov. 1921).

Het Nederlandsch-Indisch Land-Syndicaat, door H. H. van Kol. Supplement op den eersten druk. „Open brief“ van H. Colijn aan den schrijver en diens antwoord. (Amsterdam, N. V. Boekhandel „Ontwikkeling“).

A short guide to the Boro-Budur, by Dr. N. J. Krom. With plates. (Weltevreden, Indon. Drukkerij).

De werkstakingen in de suikerindustrie op Java gedurende het jaar 1920, door Mr. J. Tichelaar (vervolg). — Behartiging der volksbelangen door de suikerondernemingen in de residentie Banjoemas, door D. B. Kievits. (Bijbl. Arch. Suikerindustrie, 1921, Nr. 18).

De wajang of het schaduwspel, door C. V. H. Labberton (uitvoerige, geïllustreerde beschouwing). (Theosofisch Maandbl. v. N.-I., 1921, Nr. 8).

De taak der locale ressorten ten aanzien van het marktwezen (vervolg), door Hellemans. — Congres voor de Volkshuisvesting, door Rückert. (Locale Belangen, 1 Nov. 1921).

Een zeeroofdrama in de 20e eeuw (Soelaneesche zeeroovers overvallen een Sangireesche prauw), door H. Jonkers (met ill.). (De Reflector, 29 Oct. 1921). — Begravenis kap-vliegenier Van Houten (met ill.). (Id. 5 Nov. 1921).

Scheiding van Kerk en Staat in Nederlandsch-Indië. (De Java-Post, 11 Nov. 1921).

Suriname.

Aan „De West“ van 4 November ontleenen wij het volgende over ijzerertsonderzoek en aangehouden concessieaanvragen. (Vergadering Koloniale Staten van 2 November):

De heer Kraan licht een voorstel toe, om het bestuur inlichtingen te vragen over het resultaat van het onderzoek-Grutterink, en of nu spoedig op de in verband met dit onderzoek aangehouden concessieaanvragen van derden zal worden beslist. Spreker herinnerde er aan, dat hij verleden jaar in Mei het bestuur er op wees, dat het niet aanging om alle aanvragen om concessieën en vergunningen in de gereserveerde streken tot in den treure aan te houden. Hij stelde daarom toen voor om de aangevraagde concessieën onder zekere reserve te verleen. Het bestuur was echter optimist. Het meende dat spoedig het resultaat van het onderzoek Grutterink zou worden vernomen, zoodat weldra een beslissing op de aangehouden aanvragen zou kunnen volgen. Dit optimisme is teleurgesteld. Tot dusver is niets gepubliceerd omtrent het onderzoek Grutterink. Het gerucht wil echter, dat het bestuur onlangs bericht heeft ontvangen, dat het onderzoek negatief is geweest, zoodat er nu zeker meer dan ooit reden is om op een beslissing aan te dringen inzake de aangehouden concessieaanvragen.

De gedelegeerde, de administrateur van fin., verklaart gemachtigd te zijn om mede te deelen:

dat inderdaad het rapport van het onderzoek Grutterink ongunstig luidt;

dat echter daarna een geheel ander rapport is ontvangen van den ingenieur Voit, die eveneens een onderzoek naar ijzer-eris in de kolonie heeft ingesteld;

en dat de Gouverneur in een en ander aanleiding heeft gevonden om in nader overleg te treden met den Minister omtrent het verder te volgen beleid.

Zoodra daarin beslist is, zal zoo spoedig mogelijk de kwestie der aangehouden aanvragen worden behandeld.

De heer Kraan zegt, dat hij buitengewoon teleurgesteld is door de verkregen inlichtingen. Er zijn vijf complexen land gereserveerd in verband met het onderzoek Grutterink. De heer Voit heeft slechts één dier complexen bezocht, namelijk het Mindri-

F. C. DE BRUYN
eenigst adres voor de bekende
„Parakan Salak“ Thee,
f 1.00 per pond.
NEEMT PROEF.
Danckertstraat 43. Tel. M. 4088 en M. 4089

Centraal-Apotheek DE KOEDOE

Frederik Hendriklaan 166 Tel. S. 1053

ALLE RECEPTEN worden

tegen den laagst mogelijken prijs gereed gemaakt

netti-gebied. Hoogstens kan er dus reden zijn om dit laatste complex verder te reserveeren. Het verder afsluiten van de vier andere complexen voor exploitatie is niet alleen ongemotiveerd, maar zeer onbillijk tegenover de aanvragers en bovendien in strijd met het algemeen belang. Spreker weet bijvoorbeeld, dat een der aanvragers van concessie in de betrokken streek, in verbinding staat met een buitenlandsch syndicaat, dat bereid is een ingenieur uit te zenden voor onderzoek der aangevraagde concessie. Men kan zulke menschen op den duur niet aan den praat houden, of men loopt gevaar dat zij zeggen: loop naar de pomp, in Suriname zijn geen zaken te doen. Bovendien is het een willekeurige handeling om personen uit te sluiten van exploitatie, waar onder die personen menschen zijn, die reeds een „vergunning” hadden tot onderzoek naar delfstoffen en die dus, krachtens de goudverordening voorkeurrecht hebben om het onderzochte land in concessie te bekomen.

Spreker handhaaft, dat het ten zeerste gewenscht is om althans vier der gereserveerde complexen onmiddellijk te openen voor exploitatie.

De heer van Ommeren zegt, dat hij zich aansluit bij het Bestuur, waar dit van oordeel is, dat de uitspraak van professor Grutterink niet als beslissend is te aanvaarden. Hij meent echter, dat de aangevraagde terreinen in bedoelde complexen onder reserve zouden kunnen worden verleend.

Vragen van den heer van Kol aan den Minister van Koloniën betreffende de telegrafische gemeenschap met Suriname, zoomede inzake de oprichting van stations voor draadloze telegrafie te Paramaribo, Nieuw-Nickerie en Albina en een draadloze telefoonverbinding van Nieuw-Nickerie met Engeland. (Engelsch Guiana. Red. K. W.)

1. Kan de Minister mededeelen, in hoeverre de kolonie Suriname nog contractueel verbonden is aan de daar werkende Fransche kabelmaatschappij?
2. Zouden er bezwaren bestaan, om eventueel aan een Amerikaansche of een andere kabelmaatschappij, die de kolonie in haar net wil opnemen zonder subsidie en met waarborgen voor een geregelden dienst, de daartoe vereischte vergunning te verleen?

3. Hoe staat het met de plannen voor de oprichting van een krachtig gouvernementsstation voor draadloze telegrafie te Paramaribo en kleinere te Nieuw-Nickerie en Albina?

4. Zou bij het eventueel tot stand komen van een draadloos station te Nieuw-Nickerie niet mede overwogen kunnen worden, in overleg met de Engelsche regeering, een draadloze telefoonverbinding met Engeland (Engelsch Guiana. Red. K. W.) tot stand te brengen, waaraan groote behoefte bestaat in verband met het drukke verkeer tusschen Nieuw-Nickerie en den Engelschen oever van den Corantijn, daar de meerderheid der in de balata-industrie werkzame arbeiders uit Berbice afkomstig is?

In het December-nummer van de „Vragen van den Dag” een aardig artikel van G. P. H. Zimmermann, getiteld „Het Neger-Engelsch in Suriname”. De aanhef volge hier:

„De Europeaan, voor het eerst in Suriname komende, ziet al dadelijk bij het aan wal stappen te Paramaribo, tot zijn vreugde en verbazing, talrijke groepen nieuwsgierigen aan de landingsplaats verzameld, waaronder een menigte vrouwen. Met verwondering ziet hij er onder van alle mogelijke kleurschakeeringen, van het gitzwarte tot het zuiver blanke ras. Het is over het algemeen een vroolijk tafereel; het voorkomen der groepjes heeft iets aanvullig, iets vriendelijks en kinderlijks, dat onwillekeurig aantrekt. Echte kinderen der tropische natuur: zorgeloos, onbekommerd het leven genietende, woelig, gesteld op beweging, geraas, kleur, licht en tevens vriendelijk en zachtvaardig.

Vooraf de schoonere helft dier nieuwsgierigen nemen den vreemdeling nauwkeurig op, ten einde

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”

AMST. RDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

zijn houding en voorkomen aan hare vriendinnen in de stad te beschrijven en desnoods plannen voor de toekomst te beramen, waarin de vreemdeling en zijzelve een belangrijke rol spelen of hem met een, soms niet van geest onthlooten, bijnaam bestempelen, dien hij dan aan een woord, een glimlach of het bloote toeval te danken heeft.”

„De Telegraaf” van 7 December, 3e Avondblad, ontleent aan de Preanger Bode o.m. het volgende over den tot inspecteur, hoofd van den veeartsenijkundigen dienst in Ned.-Indië, benoemden Gouvernements-veearts te Bandoeng, Dr. H. J. van der Schroeff:

„We herinneren er aan, dat dr. van der Schroeff vroeger in West-Indië eenige jaren gediend heeft, waar hij mr. Fock als Gouverneur van Suriname leerde kennen.

Deze omstandigheid zal aan de benoeming niet vreemd zijn.

Weinige maanden geleden bereikte hem van den Minister van Koloniën de uitnoodiging, zich opnieuw naar Suriname te begeven, ten einde na gehouden onderzoek voorstellen te doen tot verbetering van den veestapel.”

Van de reis naar Suriname zal — naar wij vermoeden — nu wel niets komen.

In „De Maasbode” van 2 December begint de heer A. J. Morpargo — van de redactie van „De Surinamer” — een reeks artikelen over Suriname. Het eerste heeft tot hoofd „De schandelijk verwaarloosde twaalfde provincie” en is een soort inleiding. Voor de volgende maal zal de schrijver een begin maken met „Concrete beschouwingen”.

De Dutch number van „The Times” (6 December) bevat ook over Suriname eenige beschouwingen:

„Alle drie Guiana's zijn voor het grootste gedeelte met maagdelijk bosch bedekt. Bij de kust liggen plantages, die in de Britsche kolonie in bloeienden staat verkeeren, terwijl ze in Fransch Guiana nauwelijks van eenige beteekenis zijn. Hoewel de toestanden in Suriname minder welvarend zijn dan in het Britsche gebied en beter dan in de Fransche kolonie, hebben ze sedert eenige jaren de neiging vertoond om te dalen tot die van de Fransche kolonie. De voornaamste oorzaak is gelegen in het tekort aan werkkrachten. Het is een moeilijke zaak een kolonie van de grootte van Engeland (zonder Wales) met een bevolking van slechts 100.000 zielen te ontwikkelen. Hoewel zoowel hier als in Britsch Guiana contract-immigratie van Britsch-Indië, na de afschaffing van de slavernij, was georganiseerd, was dit op geheel onvoldoende schaal gedaan. In 1917 maakte de Britsche regeering aan de immigratie een einde en in den laatsten tijd heeft men getracht de immigratie van koelies uit Java op grooter schaal te organiseren.

Suriname is een kolonie geweest van teleurstellingen. Suiker, koffie, cacao en bananen zijn om beurten de hoofdproducten geweest, maar de een na de ander teruggedaan. De opbrengst van balata uit de bosschen van Suriname vermindert ook. Eens had men groote verwachtingen van de goudproductie, maar deze is nooit belangrijk geworden en neemt gestadig af. Het laatste experiment is bauxiet, waarvan de exploitatie in 1920 met energie ter hand genomen is door de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij, een tak van de Republican Mining and Manufacturing Company of Philadelphia. Het scheen dat de kolonie op het punt stond een paar Amerikaansche lessen in vooruitstreven en krachtig aanpakken te ontvangen, maar eenige maanden geleden moesten de werkzaamheden van de onderneming belangrijk beperkt worden als een gevolg van de crisis in de Vereenigde Staten en den grooten voorraad bauxiet, die men reeds had.”

Bemoedigend is dit beeld niet. Voor onze lezers

NAAML. VENNOOTSCH.

Bredasche Luxebroodfabriek
B R E D A.

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
Huishoud-
GOEDEREN

INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN

V. S.

GERZON

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten, dat gij die levert.

Dat bereikt gij alleen door goede en voordurende reclame.

Gebruik dit blad voor Uw

Reclamecampagne

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal:
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Hoemskorckstr. la	Binnenkant 25 N. Plein 15	O. Vischmarkt	
Tel. H. 3493.	Intosa. Tel. 389.	Tel. 200.	Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditien.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuijtsstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

**Technisch-Bureau
K. F. HENNEMAN**

ATJENSTRAAT 68-70 DEN HAAG
Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming - Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begrotingen

Dans-Instituut NICK H. WISSE

Gediplomeerd Dansleeraar
LANGE BEESTENMARKT 108-110, DEN HAAG

Club- en Privaatlessen
in de Moderne Dansen

Privaatlessen aan Heeren met medewerking van
Dame (assistente).
Inlichtingen dagelijks van 2-4 en 7-10 uur.

Naamlooze Vennootschap
L. P. Smulders'
Meubelfabriek

Tolbrugstraat 11
BREDA

Behangerijen
Stoffeerderijen

**TAPIJTEN EN
GORDIJNEN**

Zorg, dat Uw zaak in alle opzichten

een goeden indruk maakt.

Zij maakt geen goeden indruk met
slecht of 2de klas drukwerk.

Eerste klas drukwerk tegen concurre-
reerenden prijs levert U

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

ALLES OP TECHNISCH GEBIED.

behoeven wij wel niet uiteen te zetten, dat het niet geheel juist is.

Bij Kon. besluit van 2 dezer is, met ingang van dien datum, aan dr. G. Stahel, te Wageningen, op zijn verzoek eervol ontslag verleend als hoogleeraar aan de landbouwhoogeschool aldaar.
In een vorig nummer hebben wij vermeld, dat Dr. Stahel naar Suriname terugkeert.

Curaçao.

Bezuiniging.

Voz di Pueblo van 7 November l.l. heeft onder ditselfde opschrift een hoofdartikel ten betooge, „dat het bestuur werkelijk nooit gemeend heeft om te bezuinigen en integendeel met den dag royaler wordt.” „Ons dunkt,” zegt het blad, „t wordt hoog tijd om met deze weinig sympathieke bestuursrichting te breken en een meer degelijk, terzelfder tijd goedkooper systeem van administratie in te voeren.

Vooraf op de bovenwindsche eilanden zou bezuinigd kunnen worden. Daarvoor wordt een vergelijking gemaakt met het Fransche gedeelte van St. Martin, waar „het met de handel, landbouw en veeteelt veel beter gesteld (zou zijn)..... de economische toestanden..... in het algemeen veel beter (zouden zijn), terwijl de administratie..... op zeer eenvoudige wijze (zou zijn) ingericht.” Daar staat tegenover onzen gezaghebber, „die de kolonie even f 10.000.— of meer per jaar kost,” een „maire....., die geen cent verdient;” tegenover onze 13 man sterke politie-brigade staan 5 Fransche politiedienaren op een anderhalf maal zoo groot gebied. „Zij hebben daar een rechter, ook een vakman, doch die zou niet half zoo duur zijn als de onze. De onderwijskosten „bedragen misschien nog niet eens 1/10 deel van wat wij uitgeven.”

Op Aruba en Bonaire, meent de schrijver van dit artikel, dat niet veel bezuinigd kan worden; misschien zouden de districtsmeesters afgeschaff kunnen worden. Maar op Curaçao zijn het de openbare gezondheidsdienst, de openbare werken, de onderwijsinspectie en de landbouw, die te veel verslinden, terwijl in het algemeen de kantooruren verlengd kunnen worden. Ondersteld wordt zelfs, dat zooveel bezuinigd kan worden, „dat de heffing van nieuwe belastingen geheel onnoodig zal blijken.”

Het bestuur zal in ieder geval dit alles nauwkeurig hebben na te gaan. Er zullen zeker uitgaven zijn, die beperkt kunnen worden, al mag ten opzichte der bovenwindsche eilanden niet uit het oog verloren worden, dat zowel de gezaghebber als de rechter niet alleen voor het Hollandsche gedeelte van St. Martin in dienst zijn, maar tevens voor St. Eustatius en St. Martin. Wat de rechtspraak betreft, zal men moeilijk een even goed en tegelijk goedkooper systeem kunnen vinden. Het vorige neemt niemand meer in bescherming. En deze gezaghebber, hij moge dan een hoog traktement hebben in vergelijking met de andere ambtenaren der kolonie, hij is toch in de plaats gekomen van drie gezaghebbers, die samen meer verdienden.

Een ding heeft ons verwonderd, n.l. dat de schrijver van dit artikel niet eens de aandacht gevestigd heeft op de kostbare militaire uitgaven. Die komen nu wel niet ten laste der kolonie, maar ook daar is een onderzoek naar bezuiniging de moeite waard. Het K. V. 1921 geeft de sterkte der troepen op niet meer dan 167 onderofficieren en manschappen, waarvan 33 voor politie en anderen dienst pro memorie zijn gevoerd, blijft 134. Voor deze 134 man schijnen 1 kapitein en 4 luitenants noodig. En, waar de Regeering nog onlangs verre verworpen heeft het denkbeeld om de ambtenaarssalarissen op Oost-Indische leest te schoeien, genieten de militairen, die trouwens tot dezelfde troepen behoren als die in Oost-Indië dienst doen, wel deze traktementen.

Belastingherziening.

Als eerste gevolg van het rapport der commissie

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

voor belastingherziening, heeft de Gouverneur den Kolonialen Raad een ontwerp-verordening op den loodsdiensdienst en de loodsgelden toegezonden. De Gouverneur meent, dat over dit voorstel eenstemmigheid zal bestaan. De meerdere opbrengst dezer heffing wordt op f 25.000.— per jaar geraamd.

Wat hare verdere voorstellen aangaat, raamt de commissie de volgende verhoogingen:

Invoerrechten	f 220.000.—
Omzetbelasting op stookolie en steenkolen	„ 125.000.—
Omzetbelasting op passages	„ 25.000.—
Uitvoerrecht	„ 30.000.—
Werfrecht	„ 20.000.—
Vergunningsrecht	„ 12.000.—
Hondenbelasting	„ 1.000.—
Registratierrecht	„ 1.000.—
Zegelbelasting	„ 5.000.—
Overdrachtsbelasting	„ 10.000.—
Gebruiksbelasting	„ 10.000.—
Successiebelasting	„ 8.000.—
Inkomstenbelasting	„ 8.000.—

Personalia.

Kapitein der infanterie O.-I. L. H. A. Kraaijenbrink, geplaatst geweest bij de landmacht op Curaçao, is voornemens 24 Dec. a.s. naar Oost-Indië terug te keeren.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Italië begint weer in Cyrenai.

De Tribuna Coloniale bevat de mededeeling van de aflossing van 't Senoessische garnizoen in 't kamp El Abiar door een detachement Italiaansche korabiniërs. De regeering wordt geleid door generaal Vita, in overleg en in overeenstemming met Saïd Reda Es Senoessi, broeder van den emir. Alle Senoessi-kampen zullen worden omgezet in centra van politie- en civiel bestuur. De regeering van Bengasi (Senoessi-hoofdplaats) zal te El Abiar door een Arabischen bestuursambtenaar vertegenwoordigd zijn, overigens worden alle Senoessi-autoriteiten door Italiaansche burger-autoriteiten vervangen. Op dezelfde wijze zal worden voortgegaan in de gebieden van Merg, Cyrene en Tobrouk.

Hiermede wordt uitvoering gegeven aan een der voornaamste verplichtingen, door emir Idris aanvaard in het verdrag van Er Regima. Dit verdrag werd verkregen door den gouverneur van Cyrenai, senator de Martino, die door het begin der verwezenlijking wel voldoening voor zijne bemoeienissen mocht smaken, maar die de verdere uitvoering niet meer zal mogen volgen. Hij is den 23en November op 72-jarigen leeftijd overleden op zijn post, dien hij sedert Juli 1919 bekleedde.

De emir blijft met zijn Arabisch bestuur te Bengasi gevestigd.

Wij verwachten van de nieuwe combinatie geen heil. De Italië slecht gezinde elementen zullen den nieuwen toestand opnemen, de zwakke punten er van bepalen en daarop dan hunne vijandelijke gezindheid richten. Het plan der bestuursvestiging in alle gebiedsdeelen met een politiebewaking is goed, maar 't moet onderdeel zijn van eene deugdelijke pacificatie-organisatie, en van deze vinden wij geen melding gemaakt.

Gilicië reeds nationalistisch Turksch.

Terwijl Londen en Parijs van gedachten wisselen over de strekking van het Angora-accoord, zetten Frankrijk en de Kemalistische regeering de uitvoering ervan voortvarend door. Meldden wij reeds, dat op 1 December vele Fransche bestuurs- en politie-autoriteiten in Gilicië hunne taak hebben overgedragen aan Turksche nationalistische, wij vinden nu een uitvoerige beschrijving van de bezetting van Adana, reeds op 26 November.

Op dien datum kwamen de Fransche en de nationalistische afgevaardigden te Bazanet samen, om het Fransch-Turksch accoord ten uitvoer te leggen. Generaal Mouheddine pasha hield, met de daarvoor bestemde troepen en hoogwaardigheidsbekleeders zijn intocht in Adana; zij werden, volgens de berichten, met geestdrift begroet. Na de overgave van de machtstitels verlieten de Fransche troepen de stad, de Kemalistische krijgers gaven hun de verschuldigde eerbewijzen. De plaatselijke overheid begroette den generaal, die, op zijne beurt, een proclamatie tot de bevolking richtte, waarbij hij allen tot rust en vertrouwen aanmaande.

De Angora-regeering heeft ook reeds maatregelen getroffen om de binnenlandsche organisatie op goeden voet te stellen. De Nationale vergadering zal, volgens een aan de orde ge-

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

**GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN**

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON

Telefoon H. 1880 en H. 3331

Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbricketten

steld wetsontwerp, een zuiver wetgevend karakter krijgen. De Voorzitter van den ministerraad zal door den Gouverneur en den opperbevelhebber der troepen aangewezen worden; deze voorzitter zal een voor al zijne daden aan de Nationale vergadering verantwoordelijk kabinet vormen.

Er is eene Fransch-Turksche commissie ingesteld om de grenzen definitief aan te geven.

Dat niet alleen Groot Brittannië opgeschrikt en ongerust is door het fait-accomplis, is duidelijk gebleken bij de spannende aanvallen in de commissiën voor buitenlandsche zaken van de Fransche Kamer en van den Senaat op 't regeeringsbeleid gericht. Wij ontleenen b.v. het volgende aan een rede van den Senaats-rapporteur Lenail. Er ligt een groot gevaar in de christenbevolking tot een uittocht te nopen. De vilayet Adana telt 225.000 christenen tegenover 185.000 muzeimanen, die nog niet eens allen Turken en nog minder allen kemalisten zijn. Mersina heeft 30.000 christenen en 20.000 muzeimanen. De onthouding van documenten, noodig om zich een voldoende juist denkbeeld over het aangegane accord te vormen, werd afgekeurd en betreurd.

Een vierschaar voor den vrede in het Oosten.

Door de emoties heen teekenen zich eindelijk lijnen. Vrij lang heeft de meening bestaan, dat Japan zijn verzet tegen de door Hughes voorgestelde verhouding der vlotensterkte doordreef, omdat 't, op stuk van zaken, van die geheele verplichte beperking niets wilde weten. Er bestaat in Japan een vrij sterke partij, voor welke vechten de eenige eerbare manier is om geschillen op te lossen; men meende haar invloed als overheerschend te bekennen bij het in schijn wel meegaan met de vredesbeweging, maar het au fond toch bedacht blijven op een uit te vechten strijd. Van deze verdenking is men nu genezen. Hiervoor is de overtuiging in de plaats gekomen, dat de staatslieden, welke in Japan den toon aangeven, in hun hart niet naar een oorlog verlangen en dezen zelfs vreezen als een hun land bedreigende ramp. Japan heeft alleen willen toestemmen in de aangeboden schepenverhouding van 5-5-3, als 'teen waarborg kreeg tegen elke versterking van de maritieme punten, die de Ver. Staten en Groot Brittannië in den Stillen Oceaan reeds hebben of zouden kunnen aanleggen. Berustte die eisch op wantrouwen en had hij in zoover iets pijnlijks, het geheele accord is feitelijk niets anders dan een ruil van wantrouwen tegen vertrouwen, dat is nu eenmaal „de politiek”. Nu de betrokkenen aan dien wensch van Japan zijn tegemoet gekomen, is een grondslag tot vergelijk gevonden.

Begrijpen wij de bedoeling goed, dan zullen de 3 groote mogendheden van 't Indische oceaangebied, Amerika, Engeland, Japan, benevens Frankrijk, tot nadere onderlinge afspraak komen. Het accord bevat in hoofdzaak de verbintenis der mogendheden om den vrede in den Stillen Oceaan en in 't Verre Oosten naar hare beste krachten te bewaren. Zij zullen hare gebieden daar zoo noodig wederkeerig tegen elke andere macht verdedigen, dit althans is als noodzakelijke consequentie aan te nemen. Hierin ligt de bedoeling opgesloten aan de vier mogendheden een algemeene voogdij over de politiek van 't Oosten op te dragen, in den trant van die, welke de Opperste Raad der 4 mogendheden (Frankrijk, Engeland, Japan, Italië) over 't Westen voert. Met deze combinatie gaat de ontbinding of buitenwerkingstelling van 't bestaande Anglo-Japansche verdrag gepaard.

Wij kunnen niet zeggen, dat de vorm van een dergelijke vierschaar ons ideaal is van een genootschap der volkeren, maar hij is misschien noodig om orde in de algemeene wanorde te brengen en de vredesidee vindt er in elk geval kracht en steun bij.

Paarlen van Madagascar.

In de Académie des Sciences te Parijs heeft de heer Joubin melding gemaakt van de uitkomsten, verkregen door een stelselmatig onderzoek naar de aanwezigheid van paarl-oesters in de wateren bij de kust van Madagascar. De heeren Gruwel en Petit vonden een groot aantal aan paarlen rijke banken. In hoofdzaak worden zij gevormd door twee oestersoorten, de meleagrina irradians en de meleagrina ocea. Deze soorten leveren de paarlen en het paarlemoer op.

Gruwel, die zich reeds sedert meer dan 15 jaren wijdt aan 't onderzoek der onderzeesche rijkdommen van 't Fransche koloniale rijk, meent van de ontginning der ontdekte banken groote verwachtingen te mogen koesteren.

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie:

Men verzoekt ons nog eens de aandacht te willen vestigen op de belangrijke vergadering, die aan den vooravond van de behandeling der Indische begroo-ting in de 2e Kamer, voor a.s. Maandag 19 December e.k. ten 8 uur n.m. is belegd door de „Vertegenwoordiging van den N.-I. Pol. Ecom. Bond in Ne-

derland” in de Oranje-Sociëit, Prins Hendrikplein, Den Haag.

Gesproken zal worden door Prof. Mr. J. C. Kielstra over: „De lijnen der Ind. begroo-ting voor 1922” en door den heer A. Engelenberg, voorzitter van den N.-I. P. E. B., over: „De P. E. B.-politiek in den Volksraad”.

Er zal gelegenheid zijn tot het stellen van vragen.

Van de Ned. Afd. der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op Woensdag 21 December 1921, 's avonds 8 uur te 's-Gravenhage, Pulchri Studio, Lange Voorhout 15.

Onderwerp: *Rubber als ondernemingsproduct, als stapelartikel en als grondstof voor de industrie.* Met lichtbeelden. Inleider: de heer Dr. O. de Vries, directeur van het Centraal Rubber Station te Buitenzorg.

De Secretaris:

H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

Ontvangen van het Ministerie van Koloniën en op de leeszaal, Heulstraat 17, ter kennisneming voorhanden:

a. het eerste gedeelte van het Jaarverslag der Staats Spoor- en Tramwegen in Ned.-Indië over het jaar 1919;

b. het verslag over het jaar 1920 van den Dienst der Pestbestrijding.

Voor belangstellende leden ligt, ter kennisneming, op de leeszaal Heulstraat 17, het: *Eerste Verslag van het Comité voor Koloniale Historische Studiën*, welk Comité den 18en Januari 1920 werd opgericht op initiatief van den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut te Amsterdam in vereeniging met het Bestuur van het Historisch Genootschap te Utrecht.

WEST-INDISCHE KAMER.

De Bond van Surinamers in Nederland heeft in overleg met de West-Indische Kamer in het Secretariaat Oudebrug 12, Amsterdam, uitgesteld verschillende artikelen uit het binnenland van Suriname, alsmede voorwerpen van huisvuil enz. Aan deze inzending zijn toegevoegd monsters van handelsproducten door de Nederlandsche Handel Maatschappij afgestaan. De tentoonstelling sluit 20 December.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtsweten-

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER

Keizerstraat 23 - Scheveningen

Een keurig,

zeer gewild,

tevens practisch

CADEAU
VOOR DAMES

IS

François Blom's
Moderne Kookkunst

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.25 In linnen stempelband f 5.50

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgeefster de N.V. TEN HAGEN, Den Haag.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYLS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadlooze telegrafie en onderwater-klokksignaal.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Het drama lijkt mij buitengewoon geschikt voor opvoering. De dialoog is overal levendig, en de diepzinnige wijsheid, de zwaar-filosofische denkbeelden, die den achtergrond vormen van dit gedegene werk, zijn nergens vervat in lange redeneeringen, die de dramatische kracht zouden verzwakken. En het vertoont een zeldzamen rijkdom van tooneelen, die bij de knappe en juist-opgevatte regie, diep ontroerend moeten werken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid geven tot spel, ook zonder dat één oogenblik de ontroering van het kunstwerk door den schrijver werd voorbij gezien voor éénzijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt het stuk hooge eischen aan spel en regie; maar als het over beide kanten in bekwame handen was, dan zou men er ook gerust een heel seizoen van society-plays voor cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids“).

Uitgaven van „Hadi Poestaka“

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN.
 Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen.
 Electricische Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.
 BADEN & GEIJERS.

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

Zijt Gij abonné

van het rijk geïllustreerde Maandblad
 NEDERLANDSCH INDIÉ OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proef-
 nummer aan bij de Administratie

Nobelstraat 20, Den Haag

Telefoon H. 474

Telefoon H. 475

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend
 programma.

Doorlopende Voorstelling,
 aanvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon
 geschieden.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
 Eusebius. singel 1a, Tel. 195

schap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap).

Leeraar in de plant- en dierkunde.

Leeraren in de Nederlandsche taal.

Leeraren in het Duitsch.

Leeraren in het Fransch.

Leeraren in de wis- en natuurkunde.

Leeraren in het teekenen (akte Me en g).

Leeraren in de Staatswetenschappen.

Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.

Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.

Leeraar met K' bevoegdheid.

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst of bij den dienst der pestbestrijding (voor vasten of tijdelijken dienst).

Analysten.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.

Verpleegster 1ste klasse voor de Röntgenologie.

Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).

Veearts bij den burgerlijken veerartsenijkundigen dienst.

Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.

Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.

Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Ingenieur met praktijk op het gebied van signaalwezen.

Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):

Machinisten.

Technicus voor electro-zwakstroom.

Scheepbouwkundig ingenieur bij het marine-établissement te Soerabaya.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Electro-technisch ingenieur.

Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse.

Electro-technisch ambtenaar 2de klasse.

Adsp.-electro-technisch ambtenaar.

Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse.

Radio-technisch ambtenaar 2de klasse.

Adspirant-radio-technisch ambtenaar.

Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdkante en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 7 tot 14 Dec. 1921.

Nieuwe Leden.

W. V. Rhemrev, Kap. Inf. N.-I. L., Den Haag, v. Boetselaerlaan 54, f 5.

W. Schillenberg, Ingenieur, Wassenaar, Schouwweg 14, f 5.

H. Hofman, Inspecteur P. T. en T., Assen, Julianastraat 19, f 5.

D. van Reijendam, Ambtenaar Gouv. Telefoondienst, Solo, hotel Döhne, f 5.

P. W. C. Blankwaardt, Administrateur Onderneming „Mento“, Wonogiri (res. Soerakarta), f 30.

Ir. J. F. van Naersen, Ingenieur B.O.W., Solo, f 12.

A. M. Sollewijn Gelpke, Controleur Agrarische Zaken, Solo, f 12.

Afschrijven.

Mr. O. O. Eergsma, Voorzitter Landraad, Patjitan (overleden).

H. G. Straatman, Onderwijzer, Soekaboemi (overleden).

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografic, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

A. S. Fransen van de Puite, Oud-Administrateur, Den Haag, Koningin Emmakade 188 (overleden).

A. Gouda Quint, Uitgever, Apeldoorn, Hoofdstraat 168.

C. J. Batenburg, Haarlem, Saenredamstraat 118.

Adresveranderingen.

G. Ch. Rapp, Ambtenaar B. B., van: Rijswijk, Oranjelaan 79, naar: Weltevreden, Dep. B. B.

D. H. Engelberts, Onderwijzer 1ste klasse, van: Rijswijk, Wilhelminalaan 11, naar: Weltevreden, Dep. v. O. en E.

J. Weijerman, van: Zandvoort, Brederodestraat 85, naar: Den Haag, Valkenboschkade 623, f 5.

Prof. Mr. Ph. Kleintjes, Amsterdam, van: Jan Luykenstraat 17 naar: Oranje Nassaulaan 46.

W. H. v. d. Haas, van: Den Haag, Prins Mauritslaan 8, naar: Wiesbaden, Hotel „Schwarzer Bock“, Kranzplatz 12, f 5.

C. Ch. Berkholt, Ambt. S.S., van: Bandoeng, Frederiks- laan 13, naar: Den Haag, de Heemstraat 334, p/a. A. de Vries, f 5.

L. Couwenberg, wd. Directeur „Vato“, van: Ponorogo naar: Solo.

A. J. N. Engelenberg, Voorzitter Pol. Econ. Verbond, van: Bandoeng naar: Den Haag, Gogelweg 30, p/a. Dr. Wyckerheld Bisdom, f 10.

P. C. Arends, Ass.-Resident, van: Padang naar: Den Haag, Ten Hovestraat 76, f 5.

W. H. Hoedt, oud-Resident, van: Pamekasan naar: Den Haag, Louise de Colignystraat 124, f 6.

Ir. A. H. R. D. Pereira, Ingenieur Stoomwezen, van: Soerabaya naar: Den Haag, Obrechtstraat 471, f 5.

F. A. de Witt, Algemeen Ontvanger, van: Koeta-Radja naar: Den Haag, Hollanderstraat 32, f 5.

W. A. Penard, Ambt. Encyclop. Bureau, van: Den Haag, Regentesse laan 7 naar: Weltevreden, Encyclopaedisch Bureau, f 5.

A. C. de Bruijn, Kapitein Inf., van: Padang naar: Den Haag, Obrechtstraat 166, f 5.

W. J. Rahder, Oud-Resident, Den Haag, van: Louise de Colignyplein 12 naar: Johan van Oldenbarneveldtlaan 24.

Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privatlessen in Indische Talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

A. LAFEBER, Doctorandus in de Indische Letteren, Nicolaas Tulpsiraat 88, Den Haag. — Beginselen van Sanskrit en Pali; van Arabisch en Perzisch; verder Vergelijkende Taalkunde der Maleisch-Polynesische talen; Oud-Javaansch, Javaansch, Madoereesch, Soendaneesch, Balineesch, Maleisch, Bataksch, Atjehsch, Boegineesch en Makassaarsch, Rotineesch, Tontemboansch.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

PERRY & CO.

AMSTERDAM - ARNHEM - 'S-GRAVENHAGE
 UTRECHT - GRONINGEN

HUTKOFFERS

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenefabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhaken van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f1.50, noenmaal f0.75 en diner f1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.
- e. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJD, door TH. A. C. COMVALIUS te Paramaribo. Prijs: f 1.50.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in Moderne Talen.
Fransche-, Duitse-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admittie examen H.B.S. en Gymnasium.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.
Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S — ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn

= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek.

„Theario”

Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139
LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK
met speciale afdeeling
BANKETBAKKERIJ.

Eigen winkels in alle deelen der stad.
Zij staat sedert 1909 voortdurend onder contrôle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

L. C. JACOBI
's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.

Wereldmerk IBACH. GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAI & ZOON
HOF-KLEEDERMAKERS
Dr. Kuypersstraat 2 Tel. H. 3146
's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens
beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Verkrijgbaar bij den Boekhandel:
DE INDISCHE RIJSTAFEL.
Recepten van een Indisch Kokki.
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,
4de DRUK.

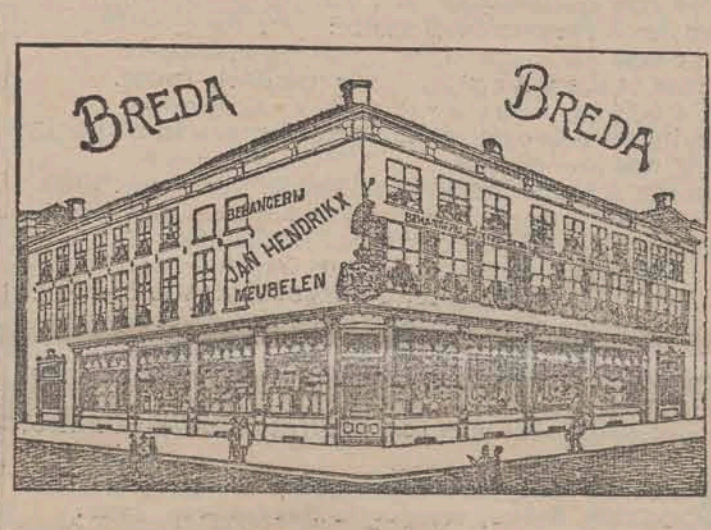
Prijs: ingenaaid. f 1.00

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Winter-
Sport } *Artikelen.*

WANNEER GIJ
Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG
De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1D.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.
Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstaatskantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2308 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubi-
leeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk,
dat aan bijzondere eischen voldoet.